

ИЗ СИНЕВИРСКОГО СЛОВАРЯ: *biti, **-bivati*

Работа над словарем говора села Синевир Межгорского р-на Закарпатской области Украины явилась продолжением и следствием многолетних (с 1987 г.) экспедиций в Украинские Карпаты под руководством С. А. Николаева*. Синевир (старое название — Нижний Синевир) — большое село в верховьях р. Теремби, на средней высоте ок. 650 м, с населением не менее 5 тыс. жителей, расположенное в восточной части закарпатских верховинских говоров. Синевирский говор отличается устойчивостью и достаточным единством в разных концах большого села. С 1993 по 2008 год экспедиция работала в Синевире 11 раз. Словарь задуман как часть полного описания синевирского говора. Мы считали существенным приведение в словарных статьях возможно более полного круга типичных контекстов употребления слова, а также комментариев и толкований слов, данных самими информантами. Наличие в словарной статье, помимо перевода, типичных контекстов и аутентичного диалектного объяснения значения слова повышает надежность словарной информации. О работе над словарем см. подробнее [Толстая 2002]. Несмотря на стремление авторов к полноте фиксации лексики, словарь не может претендовать на эту полноту, показывая лишь зафиксированные словоупотребления, очевидно не охватывающие всего языкового узуса.

Для настоящей публикации выбрано одно глагольное гнездо — с основой *biti/**-bivati*. Будучи одним из базовых славянских глаголов (и в силу этого слабо отражаемым в дифференциальных диалектных словарях), *biti показывает развитую систему значений, имеющих достаточно конкретный характер. Помимо диалектных значений и глагольного управления (ср. *biti* + *instr.*), в синевирском говоре обращает на себя внимание более широкое, чем, например, в русском и украинском литературном языке, употребление бесприставочной основы *biti в значениях, характерных для приставочных имперфективов **-bivati*

---

* Работа выполнена при финансовой поддержке программы ОИФН РАН «Генезис и взаимодействие социальных, культурных и языковых общностей» (проект «Восточнославянский диалектный корпус: праславянское наследие и лингвогеография»).

(ср. *bíti* – *zabíváti*, *robíváti*, *prbíváti* и т. д.), причем эта черта оказывается ярче выражена у старшего поколения информантов (ср. *bíti s'a* [о кобыле] – *nabíváti s'a*, *bíti* [о зареве] – *vüdbíváti s'a*). Очевидно, что не все значения зафиксированы нами во всех приставочно-видовых формах, но благодаря гнездовому принципу подачи они в ряде случаев могут быть реконструированы. Материал словаря, выбранный из полевых записей, был проверен и пополнен у носителя говора В. В. Цимбота специально для настоящей публикации.

Приставочные образования даются внутри словарной статьи по алфавиту. Диалектные контексты и толкования информантов, как правило, являются расшифровками магнитофонных записей; при них дается сокращенное указание на информанта. Ручные записи оговариваются специально. Иллюстративный материал сокращен в связи с ограничением объема публикации. Употребление информантами «чужих» слов и форм оговаривается лишь в отдельных случаях.

Диалектный материал приводится в аллофонической транскрипции, принятой в наших карпатских экспедициях (см. [Николаев 1995: 107]; отметим лишь, что буква *o* обозначает задний гласный средневерхнего подъема)¹. Краткое описание синевирского вокализма см. в [Николаев 2006]. Используются следующие условные написания. В диалектных записях в квадратных скобках даются пояснения; также в квадратных скобки заключаются не вполне ясные отрезки диалектной речи. В таких же скобках приводятся (по-русски) вопросы, обращенные к информанту. Пауза или перебив в речи информанта обозначается двумя точками, перерыв в записи или в расшифровке — знаком [...]. Знак → отсылает к производящей основе или видовой паре глагола.

bíti, 1 sg. *bju*, 3 sg. *bje*, 1 pl. *bjemé*, 3 pl. *bjúť*; pt. m. *bíw*, f. *bíla*; imp. 2 sg. *bjř* Ľ

1. 'бить, ударять, колотить, разбивать': *Na bápku kladút žel'izo ta ýamorom bjút*. АЦ|ВЦ| *Klepáť kôsu? Bápka ta klevěc'.* [...] *Kleuc'om bjút id bápč'i,* [...] *i kôsu klepl'ut.* АВМ| *Dôwb'n'a – tó takóje bítř, jak pokládut sokóru u velíkoje dèrevo takóje, u takú kôwb'ic'u velíku, a tám dôwb'n'ow bjút, obó s'a rosokolóla s'ák.* ВГТ| *Sokóra tám, zad'ut sokóru, a dôwb'n'a taká derewl'ána, pak u totó bjút, obó s'a rosokolóla.* [...] *Po sokór'i, po sokór'i bjút, jó, po sokór'i.* ВГТ| *Totó klínwo, ščo bítř, dèrevo kolóli. Ta totó bítř obúxom u tót klín.* ОАИ| *Ýamor – totó ottakóje jak klevěc' takój velíkój, šo kamín'a bítř.* АЦ| *Nó, káže, bjř jo* [камень]. *Towčť jo. Rozbjř jo nádvoje.* ОАИ| *Ta č'ipami molotřli, stodólo bálř velíki dawno, a tám podá na stodól'i nřje, ta tám mós püdnímáť čítavo ta bítř.* АЦ| *Pránnik. Totó takóje cür'a bítř na r'ic'i, koj pol'okáľ.* ОАИ| *No ta sesé ýamor, a sesé ščós'.. takóje yř tepér' odbivn'i bjút ses'i molod'i.* АЦ| *Nó, ta sesé bóla dówbenka.* [...] *totów bjě, u tód búben* [барaban]. *Búben totó, a totó dówbenka ščo bjě nřm.* ВГТ| ~ u *wózřur, u dvěr'i* 'стучать, колотить в окно, дверь' ВВЦ → *udářitř, rozbítř, pobítř*

2. 'бить, избивать': *Vat' jakúz' bjě gazdá, čolowik bjě jakús', ta idé obó ne bítř* [к знахарю]. *Obó jřj potmý dáščo obó ju ne bítř čolowik.* АЦ| *Nó napriklat tkós' mené bítř. A tó vid'ila. Nó ta tó püttvéržujes ščo totó ták tóčno bólo, já ne znáju jak u váz za tóyo kážut, a já bowm kazála ščo tó muj s'vidok, bo tó vid'ila ščo mené bítř, taj tó iděs'.. já dála w súť, taj tó ř w súd'i kážeš, ščo ájno, já vid'ila, ščo tót ci totá ji bítř.* АЦ| *Já napríkat níkolř ne polučřla vüd n'an'a, bo nás n'an'o nígada ne bítř.* [...] *N'an'o ták řš, užé skazáw, jak totó máje bóť. Né yrozřw s'a, ne bítř.* [...] *Šós' totó wšé do náz*

1 В безударной отрицательной частице *ne/nř* написание того или другого гласного не претендует на отражение реальной ситуации в говоре.

brálo. Ne tréba ne.. ne tréba bólo bítí. NIKÓLI. AЦ | Já jix tág bítu! čtm popálo, ci kám-n'om, ci kopačom, só w n'a w rukáx jé. BЦ | [Венгерские жандармы] Bít! Bít! znáješ to-tó kolí šlí úlíc'ow, ta bóli w nix.. sapoyó takí jakís' nešča.. ne znáju wžé jakí to-tó bóli, ščo kolí íšlí ta kolí.. špórw ét'i, znáješ. АЯМ | Pak a jág bítí n'imčì.. n'iměč'ki šandérw, kolí dátko dáščo.. ВИГ, ААГ | Nó, ta jag bís' s'a na n'ú [корову] nasérdila ta bíla bís', a wná w'íklá, ne dála s'a bítí bə w'íklá. AЦ | [...] to soxťúje kazáti – búdež bíta, kój-ís' na s'a nárubow w'zála, ta búdež bíta, tkós' t'a bdé bítí. [...] Uz'ála-s' na s'a s'póřeku, ci júpku, ci gát'i, nárubow. Ta dodívila-s'. Ta vélla-s' ís' s'a. Ta ne berés na s'a nazát, aj kladés na múst, ta primíst' noyów, na kážeš – naj bjút tebé, a né mené. A já ne znáju, ci to-tó naj bjút, ci toyo jakóyos' naj bjút, já ne znáju, koyó naj bjút, líš káe – naj bjút tebé, a né mené. AЦ | MM A vún ták l'aščíť u túj.. tēmr'avi.. – OA Nó naj l'aščíť! MM ..ščo.. bjúd yo. – OA Ták? – MM Bjúd yo. MMD, OAI | Xčú bítí d'ítvaká vat' ščo ta berú.. po násčtu kážut prút. BЦ | Za ttú kóžu soróvíc'a kážut, takí toněn'ki, takóje dōwyoje, ta tak kōn'á bítí, ta kážut ís soróvíc'i r'ížeme ttó karbáč takój. ВИМ | Kŕ'áti [корову], skóro obó xodíla, tág bítí, kŕ'áti. AЦ | Na karbáč takój jážut na to-tó, kōn'á bítí, a to-tó, ščo takój yi prút – ta bíčlno to-tó klíčut. МИК | A já bim uz'ála bōtu ta xóču t'a bítí, a tó t'ičěš obím t'a ne wdárla, ta kazáti bw – ják ji nakŕ'ála. AЦ → pobítí, udárití

3. 'убивать': животных, птицу: A jji [ласку] ne bjút, bo kážut, šo tákoj i ne mós ji bítí. – [Почему?] – Bo kážut šo jág bw ji ubíw, to tág bw to-tó lásic'í druyi najšlí, ščo.. ne obow'náw bw s'a pered ními. – [На человека?] – Nó pak.. jag bim já ubíla lásic'ú, šes'á ščo prinadléžít to nás. Nó ta druyi jakós' takí yi.. yi zastaváti za n'ú jdúť, ta tak ná.. budúť ščo dokučáti, ščo ne mós s'a pered ními dále.. ne mōž bw s'a obow'náti, ta jix nítko ne bjé. Jíx ne bjút nítko. AЦ | Misáros? xudóbu bjé. AЦ | Šrót – to takóje jag bítí kuníc'ú ci pót'ata, takí šróto, drobén'koje takóje. AЦ | Rápšic – tak s'a klíkw čolowik, kotrój bítu ólen'a abo ščós'. [Дец.] íšqw krásti ólen'a ubíti. ЕПК | Pak to-tó jak tkós' xoz'ájm ščoz' znáje, ta toydó.. jé, a ták n'et, to tkó níč ne znáje, ta.. toyo móž bítí [змею]. Ščo ís'ág bw líš pril'ís, tá jag bw do méne pril'ís túj vúd zvórnaw ta.. toyo bít, kobís' líž yó uvid'ila, ta bít. AЦ | [Хорька] bítí líš. Bítí táj, vat' u žel'iza ímíti, vat' u jakú peł'ú, vat' u ščo. Ta ták kopačom čtm ubíti yo, vat' ustr'ítí, bo to.. pojílo bw rúk. BЦ | Jakój bídá owto-tó [ласку] bítí, koj to takóje mat'len'koje, to bw ni obłupiti, ni.. ščo s'toyo. BЦ | [...] yadá bítí ne móž bēremennij tože. Ubíti ne móš, bo búde znák na d'ítin'i dēs'. Ci máš, ščós' takóje ne móž bítí. AЦ | Sé, kážut, jáymelkw, šə [sic] ne móž bítí [o бабочках-голубянках]. AЦ || ЛЮДЕЙ: Oní jix túj ne bítí [немцы евреев]. Oní líž zabráli jix ta po.. dēs' jix vüdvézli, mó ne znájeme [...] ВИГ, ААГ | Jój, jakój yolownik, kážut, za kóyos' kážut tak, yolownik vat' kradé dáščo, vād' bjé koyós'.. AЦ → ubíti

4. 'бить (об оружии), стрелять': L'udína nésla, to-tó púška..ta toóm bjé. ЕПК | Dósta dáleko, káže, bjé [o ружье]. Vozdúška, napŕímēr, – ci dáleko bje? – dáleko, káže, dēs' vüs'úmedš'át mětrú ci kúl'ko. ВВЦ | Túj bataréja stojála w yoród'i. Ayá, a ledv[í] ídém, ščo samol'oto bjút. Nə žen'ítna, žen'ítna bataréja stojála. АЯМ → udárití

5. 'прибивать, забивать': To kážda draníc'a, káždu čolowik jak pribjé ta káždu sobí zašarít, tákoj tám sám, kolí ju pribivat. – Tám na tím pobivájut, a tákoj [...] zašarítu, taj tákoj jix bjút. AЦ | Kól'ut nádvoje i rōbl'at, a ono s'a klíče tak láta. Oní pribívájud do kúl'a – snóči sme za kúl'a yovoríli, – tújkw [...], túj bjút. Tám látu pribívájut, do láto dále to-tó lac'kw. МВС | Štablón jé. Na xwží. Tá y teper'novi xwží rōbl'at – yé oš'ák, u nás ták ízroblena maj.. prósto, maj daunó, a teper'kw rōbl'at ta popút str'ixu dōwkoła bjúd doškó, ubít'i, ta to-tó štablón kážut. AЦ | Teper'kw xwží rōbl'at ta vútc'i štablónw bjút, ščo níjé, kozél ne vítko peret xwží na str'ís'i. AЦ | Kolí kolóška, tág dawnó víšali, u púd bítí kl'úkw, ta povís'at takú kolóšku [...]. AЦ → pri-

bítí, zabítí || 'сбивать, сколачивать': *Tó wže dawnó bólo, bo tēpēr' wže ne bjúd boč-ká, wže yotóv' i kupl'ájut.* BBL

6. 'бить, махать (частями тела)': *Jak s'a kúple, nò pak ta tak róbít rukámi, noyá-mi bjé w vod'í, ta kážut: upláv beré.* AЦ | *Kúrtc'a bítí królamí móže.* BBL → (*úzbtí* || 'бить ногой' (обычно о корове): *A súl' s'ačenu dájut.. koróva jak s'a otlétl, [...] telc'a s'a wtélt, wat' koróva, ta dúže bjé, ne mós ji zdójít, ta kážut – nó ščós' juj móže užé i.. pomoylí* [навели порчу]. AЦ | *Kážut, facárna* [корова]. – [Что это значит?] – *Bjé. Ščo bjé kolí s'a dójít.* OAI | *F'č'kat. Bjé lábów koróva, bjé, koj s'a dójít ta ne mós izdójít, bo bjé.* OAI | *Kážut, ščo blayá koróva, blayēŋ'ka. Nó, pak ščo taká, ščo ne bjé, ne níč, ne býat čítavo, ta totó blayá.* OAI | *Vat' koróva kolí s'a wtélt, vüc'a s'a wkótit. Ta toydó vopšé s' xóži níč s'a ne dájé, níč!* [...] *Bo kážut, koróva búde bítí, vat' tēl'a ne bdé l'ubítí, vat' vüc'a ne bdé jáy'n a xót'ítí, vat' [...]* AЦ | *Djótí bjé, kolí tam.. nò jak totó w nás je, tám je tak'í.. šo molokó vüdberáti, jak iz' bábow, tak'í bápkw sút. Šo oní liš w nočt idút w xl'w, i tó. I potómu püt koróvu ne móžna s'ísti. Bjé, kae. Táğ bjé, kae, šo ne móžna püd n'ú s'ísti. Šo bjé koróva. Za dújku túl'ko xóčež brátí, oná bjé wže. Šo tám šós'.. povoróžat juj tám, jak'ís' voroškó.. ta bjé s'ák.* – [Бьет ногой?] – *Lábów bjé. Ne mós püd n'ú i s'ísti. Bo tám voróška, jak'ís' tám xód'at tak'í bápkw sút, šo molokó vüdberájut i potómu ne mós s'ísti püt koróvu. A tak, kae, koróva bjé, kae, ne móžu ji zdójít.* BBL | [А кобыла может бить?] – *Kobóla móže bítí, i kún' móže xot' ščo bítí.* BBL || ~ + **instr.** безл. 'бить, трясти (об эпилептическом припадке)': *Totó čorna xvoróta kážut.. é kóyo.. bjé ntm. Nó, ta totó.* AЦ | *Bóla nečíta xvoróta, ta čolwík táğ bílo ntm, rozumijete, – to za totó [kájut].* MAC | *Nefájna xvoróta, kae, bjé ntm. Kae, tak ntm bjé, kae, totó.. ják.. l'xój bēt'ü(x) w nás kážut. L'xój bēt'ü, ta bjé ntm, tr'asé, ta šúm idé z róta, naj s'a ne prikázuje.. Bjé ntm, káut, bjé ntm. Na n'ómu, kae, l'xój bēt'ü.* BBL || ~ **sobów** 'биться, метаться, трепыхаться': *Ptíčka jakáz' zaletít. Káže, tak sobów bjé u.. po xóžl, bo ne móže úlet'ítí vón. Bjé sobów.* BBL | *No kúrtc'a sobów bjé, kúrtc'a. Nu kúrtc'a bjé sobów, vütt'áti ta.. nu ja jag dawnó obóčno – kládú na.. na čúrku, prttnájú yólów, a oná sobów ws' o bjé pús'l'a tóyo, jak užé.. bjé sobów, kae, kúrtc'a.* BBL | *I róba sobów bjé, šo uskákuje aš iz vodó, bjé, róba sobów bjé, bo šós' popá-l w vódu. Vad' bjé sobów, jak úverečt na.. nó, iz r'íček, ta bjé sobów po bereyoví.* BBL || 'вести себя беспокойно, не стоять на месте': *Koróva sobów móže bítí jakščo ščós'.. zaból'ila. Jó. Bjé sobów, kae, bo ščós' ji w žólúdok stálo aj ščo.* – [Как это?] – *No bjé sobów, nó. Koróce, bolít, vítko ščo bolít ji, a oná ne móže opovísti, ščo ji bolít, a bjé sobów, nó, ne na mís'c'i, nó. [...]* Ščo ne stojít, dá, a oná sobów bjé, bo kae, bjé sobów, kae, bo bolít ji vad' žólúdok, vat' ščo, káže, ščós' juj.. ščós' juj je. [...] *Krúttí s'a, nó.* BBL || "коло-титься", "крутиться" в жизни (обычно без результата): *Bjé sobów, káže, takój tr'ib-naj čolwík, us'ó bw xót'ít, tak sobów bjé, kae, a níč s'a w n'oyo ne polúcat. Bjé sobów, jak róba w rosl'í, a níč s'a ne polúcat w n'oyo. Us'ó bw xót'ít, bjé sobów, kae, takój, káže, neposíženaj, bjé sobów, bjé, káže, a... Zapopadnoj takój, w nás kážut.* BBL

7. 'ударять (о молнии)': [...] *Takóje, ta püt totó ne jtí, bo jak dúže vwsókoje, ta tám yúm bjé, kotróje dúže vwsókoje* [дерево]. AЦ | *Ílj na koní, na bilíum koní wt'ík tudó.* – [Кула?] – *Tám, tám na nébo. Ta tám na koní vün býat, ta yremít, ta lúskat, ta ws'óx bjé, króští. Jak vün izájde na zém'l'u, ta ws'óm konéz' búde.* BЦ

8. 'побивать (о граде, ливне)': *Yradoví Rózowyrw – obó yrat siubní ne btw. A jak užé uvíd'a.. jak užé príjde w seló, ta wže tak prípre, šo liš na túm mís'c'i yrad bjé, bjé, bjé, vün užé dále ne jáé, a w ođním mís'c'i, tak pak kážut – nó, prípre yrat ta tám u.. na Tówc'c'í st.. st ohtudó, w Négrüwc'í, ta kážut ubilo, bo prípérli zvonámi u jednému mís'c'i.* [град останавливают колокольным звоном] AЦ → (*úzbtí*

9. 'давать ответ, зарево': *Táğ zyár'a bjé, vítko šo šóz' yorit.* AЦ руч. зап. | *Móže za prožektor, šo tám deš' s'vítí, a joyó ne vítko. A liš vídno, šo šós' tám.. yorit vat'*

s'vítlo jakójes' Zyár'a, káe, taká tám.. bjé. [...] Môže bóiti požár, môže bóiti s'vítlo l'u-bóje. ВВЦ || 'падать (о свете)': *Ta tám s'vítlo [из окна] tkó znáje dé wno bílo.* АЦ | *Ták sóples' vosóko, ta.. yi na s'vítlo, a xot' tám de s'vítlo bjé s' xózi.* *Pag diví, wózür – bjé s'vítlo ónde na doróyu, nó ta tám ponésti ta úsopatí, de s'vítlo jé* [воду после купания ребенка, для лечения детского плача]. АЦ – ср. *vüdbiváti s'a*

10. 'бить (о ключе, текущей воде)': *Norá bjé. Iz zemlí norá bjé.* ВВЦ || [...] *Do s'č'ňkw tóji, ščo vodá.. u n'ú bjé, šó popri wódu stojít* [об укреплении берегов реки]. АЦ || безл. 'течь, пробиваться' (о воде): *Dámbo? Nó pak óde dámbw pokláden'í.. tújkw níže mósta novóyo, bw vodá w yorót ne jslá, bw ne bílo wódu.* АЦ

11. 'сбивать (сливочное масло)': *Bóla taká pálka, takóje, taká pálka, i tám takóje yi kóleso na n'ím bólo, ta tak totó otóm bíli, bíli, [da j] tak s'a čnίlo máslo.* ВПГ | [...] *totó máslo kolotíli wže i.. ináksi spôsobom, mw to tóže takóje kolotí.. jakás' kolot' úlka taká liš ne ták, totó takóje.. inákse zbívalí.. takóje robíli, to ták máslo tám bíli.* АВМ | *..(mas)lobójka taká, ščo bíli ták, mas'lanik takój, kazáli.* АЦ → (*nzbíti*) || 'выжимать (растительное масло)': *bíti olíj X руч. зап. | Olíj bíli, bjút olíj, u nás kážut, táu olíj bíti uw olíjnjc'u.* ВВЦ → (*úbiti*)

12. 'валять (шерсть/сукно)': *Xolóšn'í nésli w stúpw bíti X руч. зап. → (nzbíti*

13. 'бить, побивать (в карточной игре)': *Deš'átku bíti. Daváj bíj, káže. Káže, ws'ó pobíw. Pobíw, káže, bíto. Nó.* ВВЦ → *pobíti*

◇ ~ *pečát'* 'ставить печать': *Bjút pečát' ЕПК | Pečád' bíti, nó-no-no-nó, pečát'.* *Udariti tréa pečát', káže. Idú na sil'rádu, bo tréba mi pečát' udariti. Tréba mi pečát' ubíti.* [Председатель сельсовета] *pečáti bjé.* ВВЦ → *udariti, ubíti* ◇ ~ *w zvónw* + дат. (кому) 'звонить (в колокол) по кому' (изведая о смерти): *Bíti w zvónw ti búde, káže. Kolí ščós' s'a posvažájut tam... "Záras ti u zvónw búde bíti". Ščo t'ípa.. zamócid yo ta búde zvóniti, nó. Káe, u zvónw ti búde bíti.* [угроза] ВВЦ ◇ ~ *kapústu* = *zakládovati* (? , перед тем, как ее засаливать в бочке) X руч. зап. ◇ ~ *w óči* 'бить в глаза, ослеплять': *S'vítlo bjé v óči, káe, ták s'vítlo bjé v óči. S'vítlo bjé v óči, a sónce bjé. s'vítli, nó, a s'vítlo bjé v óči uwěč'í. Ták s'vítlo, káe, v óči bjé. "Ta níč-ím ni víd'iw, bo.. já prijšow, a tám s'vítlo takóje, ta wdárito mi v óči, ta..."* ВВЦ → *udariti* ◇ *šnúr* ~ 'проводить черту на бревне туго натянутой окрашенной бечёвкой': *Šnúr, totó takóje bíli dèrevo, vüdbiváti kudó tesáli tréba.* АЦ | *Dèrevo dawno tesáli ta šnúr bíli úy-lom.. Šnúr bíli ták, obó pr'ámo potesáti, ta jé taká dówya.. moťuzók takój, ta namócat úyl'a, ta takú čórnu wódu zrób'at, ta u totó namócut [sic] šnúr, ta prot'áynut, ta püit'áyne, ta pústit šnúr, ta udárit šnúr [...] u dèrevo, ta [...] pag dále fájno yo potésut. Šnúr bíli, ubíli šnúr.* АЦ → *ubíti* ◇ *bjé yátka* + дат./acc. 'приходит (кому-л.) в голову': *Nó ta káže – bíla mi yátka maj dawno šo totó tág búde. Šós', jak s'a šós' stáne takóje wat' šós' slučít s'a, ta káe – bóla men'í yátka maj dawno šo totó tág búde. "Bíla yátka", ták ščo ták príxódit, jakós' na čel'ádnika, ta káe – bíla yátka men'í maj dawno šo os'akóje totó búde. Jak s'a šós' stáne.* АЦ | *yátka n'a bjé – babó star'í kážut. A bjé n'a yátka, káže.. šós' jag yovór'at takóje.. jakós' wspotínájut, dáwnoe, ta káe – bjé n'a yátka, káže. Bapkw tág budút kazáti, moľod'í ne kážut, a babó – á bjé n'a yátka, káže, šó.. šós' tam.. ták i tág bólo toydó. Bjé n'a yátka. A bjé n'a yátka, káže, šo bólo s'akóje.* ВВЦ

~ *s'a pass.*: (1) *Nó a dále bérdo kladé s'a na.. tújkw spéredu kladé s'a odnóručka, a w odnóručku zakláduje s'a bérdo. Taká odnóručka, šo wže tóm s'a bjé.* АЦ; (3) *Vat' królikw dóma úbiti, bo królikw š'a bjút. Kolí s'a r'íže, ta meži wúxa s'a ubje, a tođ'í wže znízu is.. krów s'a liš íspuskáje.* ВВЦ; (5) *A špic íšče jé takóje šo túj s'a bjé na bokónč' oťs'ák íspéredu bíli kolí [...] nosíli, takóje iz bl'áškew, tr'ómá yvózdiكامi s'a túj príbívát, taj totó špic.* АЦ; (12) *Nó, tám [u]kréme jé, stúpw bóli ták ščo sukno š'a bílo, u stúpax, a valílo tám tóže takóje yi koróto [...]* ВИМ || *recipr.* 'даться': *Ci deš'*

s'a bjuút, ščos' s'a pokazít, pútre s'a. OAI | Já jtx pamn'atáju dobre, bo já s'a ták is tómi židámí *bjuw.* BII | *Nó, pak ták prósto yi znájete, znájete u d'iti..* priwóčka *bíti s'a* jednó drúyox, pak tág yi tepér' d'iti. AI | *A tepér'kw samí s'a bjuút meži šobow.* BII | *Abo bíti s'a' des' na úlici – ne dáj Bóx.* BII | *Jó, čotórti kúto w xóži.* Bwálo, mal'i xlópc'i móji koj bólti, ta púbjut.. – a nú, idí u kút stán' I jed.. idé jeden u jeden, bo *bjuút s'a* u jedním kut'i. AI | *A já kážu – a čoyó Bóx jeden ta wš'ój s'vid děržit.* Ta jomú ne tréba njákóji dopomóyow, njákowx ničoyo.. taj oviún s'a ni s'kwóm ni bje, taj oviún níkoyó níč, ni d'ije, wún us'óm dobre róbit ta wš'ój s'vid děržit. OAI | *Vat'..* dvóje *bjuút s'a*, ta jednó músit pol'iwíti, bo ne.. ne kónčit s'a bújka. AI | *No pag des' s'a bjuút jakis', a dále tkós' xóce wúdomstítí [...]* AI | *Yrowzóta de swáda je u xóži.* Ta kážut tám s'a tág yrowzút u xóži, ščo ta *bjuút s'a* ta yrowzút s'a ta *bjuút s'a.* OAI | *Svéter poróšanoj jag budé des' ták, ta d'iti jak kolí mal'i ta mécut, ta bjuút s'a, ta – ne fúkej, káže, tómi poroxámí túl'ko!* AI | *Dáj pókuj, káže.* *Wat' bjuút s'a, wat' ščos' s'a zaderájut, ta káe – dáj pókuj.* I búrše níč. OAI | *Zobrów bándu, káže, ta púšli tám u drúye seló bíti s'a.* BBI | *Tó d'iti, naprimér, "idemé s'a bíti", nó, bíti s'a, odnó drúyox, nó. Bíti s'a, káe, budemé s'a bíti nó'n'i wéčür.* BBI || **med. 1.** 'биться' (о сердце, пульсе): *Serce s'a bje šče, káe. Šče s'a bje, šče ne wmér, šče s'a serce bje. Vat' púl's s'a bje.* BBI | *Nó bába mu nareklá Vasil' iščé.. dog žiwój bow, dok čúla, ščo serce s'a bje, a wže kolí s'a ródrw, zadušiw s'a.* AI || **2.** о случке кобылы: *Kobála bíla bw s'a* [о течке кобылы] X руч. зап. → *nabíti s'a;* ср. *nabiváti s'a* ◊ ~ *s'a w yrúdi* 'бить себя в грудь': *Jój, jak s'a w yrúdi bje* [хвастаясь], *É, ne bij s'a w yrúdi, káže. É, ne bij s'a tó w yrúdi, bo tó tó nryde ne dokážeš. Vat' káže – jój, no jak s'a bjuw w yrúdi, a oviún tóyo ne.. káe, ne stójt.* BBI

dobíti, 1 sg. *dúbju* 'добить (кого)': *Dobíti l'ubú skotínu, l'ubú twarínu, čolowika. Káe, tréba uo dobíti, obó s'a ne múctw.* BBI → *bíti*

~ *s'a* 'добиться': *Ne može s'a dobíti, káže. No ne može s'a njág dobíti, oba prijšli ta pokláti* [столб], *a dále wže jak postáwl'at, káe – nó, dobila s'a.* BBI | *Dobívat s'a w načálnikw, káže, dobívat s'a. A dobiw s'a – ój, dobiw s'a, káže. Dobiw s'a do načálnika, tepér', káe, s'ág yólow nóst.* BBI | *Práwdw s'a dobíti. Nígda tó s'a, káe, práwdw ne dúbješ.* [У начальства или у жены: что-то будешь доказывать, правду будешь говорить, а она не верит:] *Tá já s'a s tobów nígda práwdw ne dúbju. Káže, nú t'a w bán'u, já s tobów s'a práwdw nígda ne dúbju.* BBI

(I)zbíti, 3 sg. (I)zóbje **1.** 'сбить, сколотить': *Póplavec' – takóje zbito z vorín'a ta vozíti s'a na vpd'i. Pak is takóyo vorín'a zbito, zbito takóje maj š.. takóje zšírokoje, s'ak jak stúl..* AI | *Múj n'an'ó vozíw daráow. Sesé.. tábla jedná zrobléna, izbíta. A sesé uže bów bw bókor, bo sesé trí táblw.* AI | *Ládu* [ящик] *bw tréba zbiti. Ládu, latčínú. Taborétku tréba zbiti.* BBI → *bíti, (I)zbiváti* || **2.** 'сбить, слепить': *Yrútká tokanú. Nó pak wat' móž izbíti yrútku brónz'i.* AI || **3.** 'сбить (сливочное масло)': *Máslo zbiti mós iz moloká, w butíl'ci. Prósto, kolótiš, kolótiš – izbíti, káe, máslo. Izóbju máslo záwtra.* BBI → *bíti, (I)zbiváti* || **4.** 'свалить (шерсть, сукно)': *Nó ta totó [сукно] dále nesút u stúpw, ta tákoj joyó zóbje, zóbje, u stúpax, šo wno takóje stajé.. ó, nó, móže j o takóje líš. Ta.. ta pak is tóyo šfjut.* AI → *bíti* || **5.** 'взбить (яйца)': *Jájca zbiti, wat' idí ta zbij', káže. "Anú tam izbij, káže, bilkw"* BBI → *bíti, (I)zbiváti* || **6.** 'грязнуть, ударить (об интенсивных осадках)': *Žólop, takóje. – [Может ли там течь вода?] – Nó pak des' móže málo teči, kolí vad' búr'a des' izóbje wat' ščos' takóje, a ták ne.. obóčno nje. Tam zeml'a.* AI | *Dé? U r'ič'i, kolí abo s'n'ih s'a tórit, abo takóje ščos' ta w r'ič'i, a xod' dúže veľiki dóžži zóbju, búr'i, ta w r'ič'i' róvin'.* EPIK | *Takój-ím prijšow mókraj, káye, doš n'a zbiw, mókraj, káže, zowš'im.* ABC | *Žólop, u žólóbi ták izbila wčóra búr'a, káže, ščo tám ne mós s'a kwóniti. U jednómu mís'ci líž, bo jak u nás obóč-*

no, to tujkw [в ПОДМОСКОВЬЕ] *jákož' dōšč pūšōw ta prūjšōw, a tám vítko, šo ónde dōš padé, ónde padé – u nás ják obóčno. Ta tám búr'a ubíla-ubíla, káže, wčora.* BBLЦ | *Búr'a ubíla, búr'a ubíla* сг *zbiíla, búr'a ubíla, taká, káže, u Pól'an'ij, bo diví, káe, jaká kalamútna, kálamut' jaká ploné, káže, zyóro. Izbiíla, ubíla, izbiíla.. nō wže tám xot' ják.* BBLЦ → *bítí* || 6. 'забить, помахать (крыльями)': [Kúrt] *pér'xnulí, kázut. Lís s'ák. Jak šōs' s'a napú'dat, toták že skokōn'át, ta zóbjut król'mi, ut'čít, ta kázut: jōj, jak ščōs' kúrti pér'xnulí, [...]* šō tám, čí nī jástr'ap? AЦ → *bítí* ◊ ~ *zbiíj* 'утоптать площадку в снегу': *Tréba zbiíj zbiíti, idú ta zóbjeme nów'í zbiíj, a závtra [idemé s] za s'ínom.* [Ездят за заготовленным сеном, когда уже выпал снег, и чтобы можно было спрести сено, которое растрясется, заранее утоптывают в снегу площадку.] BBLЦ ◊ ~ (s'a) s *tólku* (заимст.) 'сбить(ся) с толку (в разговоре; в жизни)': *A zbiíw s'a i s tólku, káže, s'a zbiíw. Šo yovórtw, a dále s'a wže i zbiíw, káže. [Dótúd' joyó zayrúziš, ščo zóbjez jo s tólku. No slovámí jo zayrúziš, tak ščo zóbjie s'a s tólku, užé ne znáje šo kazáti, zbiíw s'a s tólku, káže. | Is tólku, káe, zbiíw s'a s tólku. S tólku, šo koróče bów takój wród'i nornál'noj – a yét s'a zbiíw i s tólku, káže, užé.* BBLЦ

|| ~ s'a *pass.*: (4) *Šetkovína, nō totó.. u nás jak vówna s'a zóbjie vat' ščo na vůci taká, ta kázeme: jōj, jaká šetkovína.* ВИМ | *A valílo tám tóže takóje yi koróto, tág yi mlín kōj bō bów, totám totó val'álo s'a, val'álo, val'álo, tak val'at s'a žérya, ta tak s'a zóbjie krasnó, s[á]o takóje na n'ú.. puxnátaje, ta totó mó klíkali valílo.* ВИМ | *A w stúpw nesút, ta onó s'a zóbjie ták, jakós'.. čnítí s'a takóje plótnoje, tōwstóje, ta yustóje [сухно].* AЦ ||| *med.* 'сбиться (в группе)': [...] *gléjda móš kazáti šo j xudóba, dēržat u gléjdi, i d'ítí sid'át u gléjdi, jak u vópw'í ws'í sid'át, dēs', nō, ta ws'í, kázut, izbiíli s'a w jednú gléjdu.* AЦ ◊ ~ s'a z *doróyw med.* 'сбиться с дороги': *Zbiíw s'a z doróyw. Z doróyw s'a zbiíw, isōw ta zbiíw s'a z doróyw.* BBLЦ

nabítí, 3 sg. *nábje* 1. 'набить, насадить (на рукоятку)' → *nabivátí*: *Čekán tóže žel'iznoje, zrobléno, a nabíto na toporišče dērewl'ánoje.* AЦ | *Ne móžu, káe, nabítí capínu, bō stol'a w n'a njé.* AЦ | *Nabítí toporišče na sokórwu, na lopátu. Tréba, káe, lopátu nabítí, vat' sokórwu nabítí. Vítlo, nō ws'ó, l'ubōj instrument nabítí – tó s'a štítáje rúčka, nasadítí užé na tó, nabítí.* BBLЦ | *L'ubōj instrument nabítí. Štō bō nī bólo nabítí tréba, dáže klepác nabítí bō tréa, káe, rúčku na n'oyo nabítí. Capínu nabítí, sokórwu nabítí, motóku, lopátu nabítí kázut, jō. To rúčku postáviti, to káut nabítí, lopátu nabítí, vítlo nabítí.. sokórwu, pak ščo bō nī bólo, rúčku dērewl'ánu.* BBLЦ || 2. 'набить (обруч)': *Kōnōw bóla dawnó, kōnōw. Kōnōw, molokó sópali w totó. Takóje, takóje izroblénoje is tóyo, z dúk. Iskládéno, dále obručí nabítí.* ОАИ | *Obručí nabítí na bōčku. Dá. Tó wže dawnó bólo, bo tepér' wže ne bjúd bočká, wže yotōv'í kupl'ájut.* BBLЦ || 3. 'набить (внутри чего-л.)' → *nabivátí*: *...A išče sn'ák kázud za kíl'úx. [...]* *Jag dēs' oš'ák ne xóče jístí tkōz' dáščo, ta káye: nō, taj [...]* *náj nábje sn'ák xot' čím.* AЦ | *Struzák – dátko pápir óde nábje, dátko šuvarú.. Solomžák – jak solóma nabíta, užé jak šōs' ínče, ta kájut struzák. [виды маграсов]* AЦ | *Vat' ščōs' uz mé w rót, is'č' tá ščōs' uz mé w rót, ta xot'íla bō šče i proyovórití, ta ne móe, no ta káe – ščo-s' nabíla pōunōj rót, ščo ne móžeš i promóviti?* AЦ | [He клали ли в гроб горилку?] – *Nō, a náščo mu, na.. málo žér na s'úm s'vit'i. Ta šče mu i tám klástí – yráne u pōsok! Málo píw? – [А душа.] – A [át'], obó mu dušá bóla tám uw oyní šče maj čítavo, šče mu [z'] yor'ílko klástí! Tad' yráne mu w rót nabítí. Jásnoji.* ОАИ | *Nabítí pōunōj míx, nō, i míx nabítí. Kázut tóže. Nabítí, ščōs' na.. nasuvátí tudó, šélestu, сг.. сг s'ína, сг ščo wže ne búde, nabíj, káže, pōunōj míx. Šélest totó lís'č'a suxóje wže. Šélestu, káe, pōunōj míx nabíw ta povúz domú, á ta idi ta nabíj, míx šélestu, to pút svín'í tám sópati vat' ščōs' takóje. Nō l'ubóje, s'ítku ["авоську"] nabítí, tórbu nabítí. Nabítí pōunu. Šobó pōwna, nabítí, káe, tré ji nabítí pōwna obó bóla.* BBLЦ | *Nabítí póroxom patrónw. Tréba mi, káe, pórox.. idemé závtra na oxótu – dóbre, tréba mi věčúr nabítí, vat'*

vécür nábju patróno sobi, ta bdemé tí závtra. BВЦ | *Pípu nabítí* [трубку]. BВЦ | *Nabíw svúj žolúdok, káže, pównoj žolúdok nabíw.* BВЦ | об изготовлении разных сортов колбасы: *Takój nanabívalí.. kóškó. Nò ta s krowl'áŋkw, kájut, is krowl'áŋkw totó kóškó nabíli.* [...] *U yurkó nabíli krowl'áŋku.* МВЦ | *Šéc mi s'a qstálo kowbásku ta yúrku nabíli.* BВЦ || 4. 'набить (много гвоздей, колев)': *Nò.. uw qorórd'i plút kolí yoródat, ta bjút ta káye – nabíla mnóyo kóli.* [...] *Kúl'a – nò pak mnóyo kíul'a-m nabíla.* МВЦ | *Jé ták u koróvu t'el'a, ta xódat pásti za koróvov, ta šes' onó s'a nayádat ta jde koróvu ssáti. Ta rób'at mu takój čolínec': rób'at takú dóšku, a tám nábjuť oť'sák kólo póaska takí yvózdíkwo malén'ki, šo jak bdé ssáti ta obó z'ápkalo koróvu, obó koróva ne davála s'a ssáti mólókó.* АЦ | *Stézar totó takóje ščo yorodíti koríc'u, ta nábjuť dówkola kíul'a-kíul'a tak yústo na takómu rostójan'u a narubájuť takóyo žérd'a ta pletút, pómézi totó, takój plút úpletut, ta totó kázut stézar.* АЦ | *S'ák príbíta dóška dš s'c'ínó, ta nabíli'z na n'új tak čópw ščo víšati.* АЦ || 5. о воде (реке): 'нанести; припривывать (к берегу)': *Jak idé torláš, ta takóje krízá kázut tudó nabílo dš' ták vodá málo yi krútiť, vad' dš' id bereyám nabje krízá takóje.* АЦ | *Kolo r'íkó de vodá na.. nabje ták ríne takóji ta kamin'a, ta zróbít yr'adú.* АЦ || 6. ~ *šum* 'взбить пену' → *nabívati*: *No ták má skotárili dawnó, koróvov pásli, ta šum sme nabívalí spríc'ál'no, butílkow tr'aséš, obó šum, šum nabíw.* BВЦ ◊ ~ *yúsku* 'откормить гуся, насильно заклихивая в горло зерна кукурузы, перед тем как его резать': *Tréba yúsku nabíti, bo bdemé ji r'ízati.* BВЦ

|| ~ *s'a med.* 1. 'набиться (вместиться в тесноте)': *Nabíli s'a püd ostanówku, bo búr'a bóla, ta nabíli s'a. Bólo nix pówno nabíto, káže.* BВЦ || 2. *med.* и *pass.* 'взбиться (о пене)': *Dójat koróvu, i nabje s'a šum, ščo čítavo idé z dújkw, i nabje s'a šum.* ОВЦ | *Nabíw s'a šum – pak móš, nabíw s'a u butílc'i, naprímér, is s'irópom jakómos'.* || ~ *s'a w yós'c'i* 'набиться в гости': *Nabíli s'a w yós'c'i, nezván'i yós'c'i, ták nabíli s'a s'udow w yós'c'i, ta.. a nixtó jix i ni čekáw.* BВЦ → *nabívati s'a*

nadbíti 1. 'надставить, удлинить' (доску и т. п.): *Nadbíti móš. Vorínu jakús', naprímér, tréba nadbíti málo, obó maj dówya bóla. Nadbíti dóšku jakús', nò. Obó maj dówyaje bólo, nadbíti, káe, tréba bwo málo nadbíti, bo málo ni dš'íyat.* BВЦ || 2. 'надбить' (посуду), 'отбить кусочек': *Málen'ko nadbíta, káže* [чашка]. *Ta tkós' dš' nadbíw, ci d'íivák, káe, nadbíw, ci wpála dš' ta nadbíla s'a.* ['со щербинкой'] BВЦ || ~ *s'a pass.* см. (2).

obbíti, 3 sg. *obóbje* 1. 'обить (что-л. чем-л.)': *Prís'ínok oť'sák pèret xózi, u kóyo je takóje.. – Miter zádqwyaje ták.. – zdólú doškami, doškami obbíto zdólú, takóje püdlóya maj dówyaja puščéno na xózi. To takóje obbíto, gánok dawnó kazáti.* АЦ | *Pika – ščo xózu pikíjuť, pikw, takí, jak u nás tám obbíto.* ЕПК | *Díván obbíti pò nóvovtu, s'c'ínú obbíti dóskami. Tréba mi s'c'ínú šce odnú obbíti, káže.* BВЦ | *Obbíti tréba xózu ponarúzi, a zyórov robíti, draníc'ami.* BВЦ | *Obbíti, vayóŋkw obbíti, plás'c'ikom obbíti, káže, xózu mi tréba obbívati plás'c'ikom ci vayóŋkw.* BВЦ → *obbívati* || 2. 'оббить' (плоды с дерева): *Obbíti – jáblowka obbíti, slíw obbíti, or'ixw obbíti. Str'ásti vat' obbíti. Str'ásti to pot'r'ásti jak úl'isti, a obbíti – pálkow jakówos', vorínov. Idú ta obóbju šce totó, bo užé morózow, ta obó s'a totó tám ne mèrzlo, ta jdú ta obóbju.* BВЦ || 3. 'оббить (с разных сторон)': *Kámin' obbíti, šobw zariúv'ati yo, ta tréba mi kámin' málo obbíti, ci kirpíc'.* BВЦ || 4. 'покрыть сплошь (о сыпи и т. п. на теле)', безл.: *Us'ó t'ílo mu, káže, obbílo. Obbílo čtmos', ws'ó t'ílo mu obbílo ci mi-xiŋkámí, ci strupl'óm jakómos'.* BВЦ – ср. *úbíti*

perebíti, 3 sg. *perébjé* 1. 'перебить, ударить поперёк': *..Nò koróva jak idé, napríklat dš', ta wdár'at ji, koróvu. Pasé koróva, dš' ci.. kolóm ji perebíti, nó, sus'ído ci.. xot' tkó móže ták. Taj wná stáne krowl'áŋka. Wná kolí užé xóce is'c'ati, ta woná*

krówl'ow štít. MBC | *Vat' perebílí jüj* [корове] *šiju, šiju jüj perebílí, vad' zát. Perebílí. So po nérvax jakós'... so perebílí, móže bóiti, perebílí jüj tám zát, nérvax jakís' perebílí. Wdárili ta perebílí. So vütkazálo štós' jüj tám. Móže bóiti takóje, móže. BBLI || 2. 'перебить всё, перепразбивать': *Na nívi yrud'á jak s'a zóre ta takóje yrud'á, kázut, ták t'ásko kopáti, músaj ráz yrud'á perebítí, a dále r'ipu sadíti. AI || 3. 'сделать другую ручку (у инструмента)': Perebítí móš, móš sokóru perebítí, lopátu perebítí iz jedného na drúgoju. Rúčku drúgu perebítí. Tó nabíti kolí vopšé wná ne nabíta, ta tréba nabíti, a perebítí, bo obó.. neprávil'na rúčka, ta tréba perebítí drúgu. BBLI | $\diamond$ ~ *krów* безл.: *No tó pak jak totá d'itna umélla, bo wni povézli ji w Mukáčevo, ta pak totá d'itna u Mukáčevi umélla, ta kazáli jüj, so obó s'a líšila tóji robótó, náras, taj yút ras obó ne ródila nič. A naj jis'c' štós' takóyo sámoyo vitamínnoyo, zélen'i us'ákóji i w'ákóyo, obó jüj perebíló krów, její krów obó perebilo. Ta on' toydó obó s'a béremen'ila. AI***

~ *s'a med.* 'перебиться (обойтись без чего-л.): *Perébjé s'a, káže. Perébjé s'a, nó pak á ja znáju.. štós'.. u nás jak obóčno, štós' s'a naróvat tám štós' prósit vat' šo – á, perébjé s'a, káže. Koróče, perébjé s'a vün. So.. ne dátí mi, t'ipa vün s'a sám perébjé. BBLI*

pobíti, 3 sg, *púbje* 1. 'побить, разбить': *Pútre, je takój čolowik šo bjé wozoró, bjé dvér'i, bjé yórsko, bl'úda, us'ó púbje táj. I w nás túj takój je. Šco óde yet ubítí i dvér'i, ta fon'erow zakróli. OAI | Skl'á pobítoje, vat' skl'á c'iloje. BIT | Pobítój asvál't móže bóiti. Pobítój šo dēs'.. porépanoj, vat' remónt rób'lat ta púbjut ta pobítój kázut asvál't pównüs'c'u. BBLI | Káže, yet pobítw tkós' vüd n'á sifer, poprolámowaw. BBLI || 2. 'побить' (ограничит.): *A totó prítnut málo úxa, ta málen'ko prútkom takóm.. tónén'kom málo púbjut po úxow, ta ták krów swoít, swoít, taká čorma, ta újde totá krów ta pak užé jüj príjde totó [лечение коровы]. AI → *bítí* || 3. 'побить, избить': *Májže tóžden'-tm xodítw pri mad'ár'ix u škólu. Ta žít n'á pobítw. BI | [...] ta káže wjázwo mu pokrutíw yet. Tkós' koyós' jak ták pozbowkováv, pobítw. AI | Jak udáriti ta pošín'je, ta káyt, jój, jakój sin'ák u n'oyo, púbili yo. Vat' u.. ják u žonów sin'ák, nú ta, káže, ta jak pó.. ják ji pobítw, jáki na n'ú sin'ákó! Xot'áj bw oná s'a wdárla dēs' i samá, ábo totó wže wse štó qvün pobítw. AI | Bóže, káže, jój, ják tebé, káže, Pétre, tvérdo totá pobíla, káže, anús' peresún's'a túj de já, káže, léžu, bo káže jag zájde, ta ják s'a proverne šče ras, ta bdé t'a bíti, ta ne úderžíš, káže, aj užé naj bjé mené. AI | Pobítw yo do krówlí 'избил до крови' BBLI || 'победить в драке, одолеть': *Né.. totó pobitováw totó jak s'a dvá bjút, ta.. mó bismé s'a dvi bíli, ta já maj yrúba móže, ta já bim tebé pobíla, kazála bim – já pobitro.. vat' kazáli bw – nó, pak totá pobitovála, ta maj malú pobíla. Vat' maj malá púbje velíku, užé káe – totá pobitovála na totú. AI | A kolí dēs' bújka jakáz' bóla, káe – wš'ox pobíli, káe, tóx.. potočan, naprimér, u nás Pótük, nó. Ta tó ják s'a spuskájut, totó bújka obowjaskóvo. Káe, wš'ox pobíli, potočan. BBLI | Púbju mi pásook = rozóbjw mi pásook BBLI → *bítí* || 4. 'поубивать': *Jój, nó tá ci to lexko bólo tótm d'it'om taj tótm žonám, šo vün=nix [= vüd nix] n'an'i pobíli, ye? OAI || 5. 'покрыть, побить крышу (дранкой)': *Na oboróz'í, pak oború pobítój táj. [...] Dáx na oboróz'í. OAI | Pobító bólo draníc'ami, a dále pokláv taki stójkaw na pod'í, obó maj síl'no bólo, usílíw. AI | Obbíti tréba xóžu ponarúži, a zyórow pobíli, draníc'ami. BBLI | Káže, tréba bw pobíti, bo káže, sesé wže staróje ta.. užé teče, ta tréba bw pobíti po nóvomu šče. Púbju, xóžu sobí púbju, bo obó ne teklá. BBLI → *pobíváti* || 6. 'разбить, поломать (об интенсивных осадах)': *[...] nasadíli bóli, líš.. štós' vuc'í pojíli, taj s'n'iyó polamáli, ta ták i ne rostút. Taj s'n'iyó pobíli. AI || 7. 'побить (в карточной игре)': *Pobíti u kártaw, naprimér. Bito, vüdbítw s'a, káže, pobítw [при игре "в дурака"]. BBLI | $\diamond$ ~ *šnuró* (дистрибутивн.) → *bítí šnur*: *Šnur udáriti, pobíti šnuró, šnuró pobíti na mnóyo. BBLI*********

~ s'a **recipr.** 'подражаться': *D'itti púbjut s'a taki mal'i totó s'a šós' ne móžut po-d'ilíti ta revút.* АЦ руч. зап. | *Nó, kážut, ne moylí s'a pođ'ilíti, ta ják s'a pobíli.* АЦ | *Pobíli s'a. A, d'itti s'a, káže, náši pobíli wčora. Pobíli s'a, nó, drúy drúya.* ВВЦ ||| **med.** 'расшибиться, получить ранения (обычно при падении)': *Upáw ta ták s'a pobíw, korvánovj wš'ój, upáw ta pobíw s'a.* ВВЦ | *Ta i já z ním íslá u noči, ta upáw.. víud n'a [w] tót pótúk, ta pobíw s'a, ta takóy bow dále ráno pobítoj [...]* АЦ | *Ta dúže s'a bów pobíw, ta káže, ta já(k) s'ák, ta níje ní vójnó, ní níč, ta já budu mús'iti, káže, ume-ráti.* АЦ | [...] *des' upáw ta pobíw s'a. Potrátiw s'a, upáw ta pobíw s'a táj.* ОАИ

póbiti, 3 sg. *púbje*, ргт. *póbi|w, -la* в устойчивых выражениях (проклятия) с субъектом *Bob, pánbüh, Mártya, xrest, zv'izdá, neščás'c'a* и т. п. (ср. *wbíti, rozbíti*): *Lájut, káže, pánbüh bow t'a póbitw.* ОАИ | "*Obó t'a pánbüh póbitw!*" – *γι λάjka.* ОАИ | *γαρβαčow, z'vizdá bow yo póbita.* ОАИ | *Dak dáj Bób obí jix neščás'c'a póbito!* | *Nó vás Márxja tepér' púbe.* ОАИ | *A já tvrdo lájala. [...]* *De-m yo vid'ila, – Tílmínču, ci rz'z'iw-is' užé kotá? Neščás'c'a bow t'a, kážu, tvrdoje póbito, ci najíw-is' s'a móyo kotá? ОАИ | Xrézd bow t'a zolotój póbitw, ci wbíw. Tóže lájka taká. ВВЦ | Pánbój bow t'a póbitw. Neščás'c'a bow t'a póbita, abo plíta bow t'a wbila. Mártya bow t'a póbita. Mártya bow t'a, káže, póbita, vat' Mártya bow yo póbita. Z'vizdá bow yo jáсна póbita. Z'vizdá jáсна bow yo póbita. Bój bow t'a póbitw, tóže. Lájut, ščo Bój bow yo póbitw, vad' Bój bow t'a póbitw. – [А что из этого хуже?] – Bój bow t'a póbitw, totó máj paskúdna lájka. Sámó yúr-se – Bój bow t'a póbitw. ВВЦ*

ponabíti s'a med. 'понабиться': *Ta oná (ščírawka) takóyo koričn'ovoyo c'ví-tu, ták l'ize ta ták u l'it'i oná.. deš' jak jakí tr'arkó stoját, ta tám s'a u níx mnóyo pona.. nábjje.* АЦ

príbíti, 3 sg. *príbje/príbjé 1.* 'прибить (гвоздями)': *Ták yúlavo príbita, ták s'a máxat [доска].* АЦ | *Pak takóje, ci xóžu prikrováti, ci deš' ščós' príbiti, takóje – bl'axa, nó, ne znážete? МИК | U nás kážut príbiti yvózdom, a yvozđiti jak koň'á kujút, ta jak nedóbre yvúst púde, ta kážud zavovzdíli yo.* АЦ | *Pak é príbiti.. sesé, lábu do ovs'oyo [стула]. To tkóz' bow kazáw príbiti, a tkóz' bow kazáw, ščo prik'r'ipiti bow totó tréba ták, ргт.. prik'rutiti.* АЦ | *Pút krósna ontám s'a pribivála.. lác'ka, [...]* *obó zná-ješ jak tčéš, ta obó za tojów krósna s'a ne súnuli, aj obó túyo stojáli ták, ta príbjut takú na mós'ci lác'ku.* АЦ | *Xrestína navélla krósna, ta totó ták, ta pak malój zad'iw s'a tám ta príbiw juj lác'ku, ta ták i stojála [...]* АЦ | *Pak totó oves molotíli, abó pšeníc'u ták u.. γι stodóla, tág γι xáta bó ssé bóla, nó, a takóje učn'at.. taki dóska príbjut ta ták ta s'ák pak vjeme, vjalka ták.* ВВМ | *To kážda draníc'a, káždu čolowik jak príbjé ta káždu sobi zašarít, takój tám sám, kolí ju pribívat.* АЦ | *Šrówf totó takóje šo i na pútkóvu mós' príbiti ko.. prik'rutiti koň'ovi..* АЦ | *Nedóbre pútkóva príbita, ta músaj yvúst ut'iyáti, bo bolít.. kopóto, ta ropá s'a čínti.* АЦ | *Nó taj líž bólo u trunu ta prí-bíti taj.* ММД | *Pak opáj.. Opájčna bo še i dóska na n'oyo príbita, totó.. na drugár'.* *Na drugár' príbita dóska, ta totó ws'ó opájčna bólo.* АЦ | *Pak oná.. ás' s'a snujé na sno-vál'nic'ax krútti s'a ta totó ontám ne perestúpís, ás' na s'c'in'i príbiti snovál'nic'i.* АЦ | *Ta tág dok totá stará xóža bóla, ta ták u kl'it'i bóla taká dóska ták, mó kazáli políc'a. S'ákoj na s'c'in'i yvózdami príbita, príbita a na taki yvózdow, šparnagó.* АЦ | *Ták vorínw príbiti, a do vorín totó popríbívano, totó roštij.* АЦ || 2. 'прибить (к чему-то, безл.)': *Príbilo d zemli, príbilo u vod'i d bereyovi ščós. Vat' id zemli príbilo. Šós' tám ležálo, jakás'.. No naprímer z yr'átkw upálo bil'ó, ká, tág yo príbilo tám id zemli, z dožžóm, ščo.. káe, tréa [стирать заново]. Príbilo yo. Príbilo d zemli, káže. ВВЦ*

probíti, 3 sg. *prúbje 1.* 'сделать отверстие (пробить, проломить, проткнуть, проколоть, продырявить)': *L'út probíti, prolómiti, probíti d'írku, opolónjku jakús' ci ščo.* ВВЦ | *Sc'inú probíti. Tréba bow mi probíti túj, káže, na s'ij s'c'in'i dvér'i. Prolómiti,*

probítí. | *Probítí jakúz' d'írku u napolównikovi na kon'ovi.* BBL | *A dátko líš prúbje [уши] taj tákoj, u kóyo zolot'i kówtkw ta tákoj prúbje taj tákoj i kówtok kladút, bo kážut šo wród'i ne bolít vút tóyo. Ta prúbje rylów, ta tákoj čísten'ko, ta tákoj.. kówtok tám pokláde.* AЦ | *Probítí yornéc' ta búde cúravoj.* BBL || 2. 'пропороть (кожу), поранить': *A pr'áče jak probítí nóyu. Cí nóyu prúbjes, cí rúku prúbjes, ta totó tám narów s'a takój dále róbit.* AЦ | *Nó pak napríklat u čel'ádnika zad'tje s'a yvúzd dēs' – prúbje nóyu, nó ta tám narów. Máw kážeme pr'áče na noz'í, narów. A u kon'á ropá. Jak prúbje nóyu, ta ne kážut šo pr'áče [...], aj ropá, jak zayvoz d'át.* AЦ | *Nó. A dé nóyu probíla?* OAI | *Mós probítí, na nús, vat' ščós takóje, probítí mós rúku.* BBL | *Nó pak a móže dēs' ščós' probíli, [...] čtmoš' tkós' koyós', ta móže káže šo prójaw yo náwskriús'.* AЦ || 3. 'пробить, проложить (путь)': *S'n'ix probítí. Tréba bw ubítí ots'udó doróyu. Ščo obí-sme ni xodíti dówkola, a napr'amú. Tréba bw ji sudó wbíti, vat' probwósti, ubítí [по снегу]. Vat' probíli, [в основном] probítí, s'n'ix probítí.* BBL || 4. в устойчивых выражениях (проклятия): *OA Ba dé je tepér' yarbačow? Cí je za n'oyo čítí, cł. [moyló] púti uw Amériku.. – MM No tak pro n'oyo píse i w Bíblji. – OA Pak ovún antixrist! – MM A. – OA Náj yo neščás'c'a prúbje, lósoj! OAI, MMD – cp. *robítí, ubítí**

~ **s'a med.** 1. 'стать дырявым (о посуде)' (1): *Ovún sobí z Látviji jakís' takí n'ítw naunosow, takí žówt'iji drótkw tóws'č'i, šo mós ním zaklepátí yornéc' jak s'a prúbje, ta obów ne t'úk.* AЦ | *Vad' yornéc' s'a probíw, ta líš takóje čut-čút' teče. Ta káže takóje slóžit.* AЦ || 2. 'пробиться (куда)' (3): *Probítí s'a čeres s'n'iy dēs'. S'n'ix kolí velikoj, ta káže – tréba s'a probítí ontudó maj yor'í. Nó probwósti, probítí s'a tudó maj yor'í, bo s'n'iy velikoj, t'ásko. Ledwó-m s'a, káe, probíw, [...] ledwó-m s'a tudó probíw. Vat' tréba s'a probítí jakós' it tów drowám.* BBL || 3. 'пробиться (в жизни)': *Takój probunój bów, káže, ta tak s'a i ne probíw. Probunój takój bów, káže, ws'ó žít'í'a, šo ws'udó xót'iw bóti, probunój takój.* BBL

püdbítí, 3 sg. *püdbóje* 'подбить (прибить снизу)' + acc. (что и к чему): *Püdbítí bokónči, püdbítí.. šó, líš móže stáblón na xóži, káe, püdbítí tréba mł.* BBL

~ **s'a med.**: 1. 'сбить себе ноги (о скотине)': *A püdbítí s'a móže kún'. Jakščó ne kóvanój, káže, püdbíw s'a, šo ne móže xodítí. Bés püt'ków jak xodítí, tak jak u nás naprtmér kámin'a. Vún s'a püdbóje tak šo ne móže nastupátí, [žárka] bolít, káe, püdbíw s'a. Vat' koróna s'a püdbíla, šo ledwó, káe, xodítí.* BBL || 2. 'занять что-то положение, подсидеть': *A i spúváli dawnó, ščo "vezú bokorika, drugár' ulomíw s'a, ta na móju bil'avínu c'tmborá püdbíw s'a".* AЦ → *püdbívátí s'a*

rozbítí, 3 sg. *rozúbje* (/rozóbye) 1. 'разбить, расколоть, раздробить': *Nó, káže [Христос], bíj yo [камень]. Tówt' jo. Rozbíj yo nádvoje. A.. Petró rozbíw tot kámin' nádvoje, ta užasnúw s'a. OAI [...] s'a ne kóle, ta tréba bw ji rozbíti. Šó žoná ne varta, a čolovík užé jakós' s'a umudrítí, ta vún ji rozúbje. Kówtb'c'a taká, jak.. sukovata taká.* AЦ | *Lójovarka. Taká jakáz' zeml'a n'jáka, niwrodliwa. Ne mós ji rozbíti, tág yi molá.* OAI | *yniúj rozbíti na nív'i* AЦ | *Vat' rozbíli wóžür. Káe, wóžür iskazíli, vat' rozbíli.* BBL | *Doróyu rozbíli, káže, tám l'isovózow xodíli z yvúzami, ta jámwo narobíli, káže – doróyu yét rozbíli. Šó doróya stála poyána. Rozbíli, káe, doróyu yét l'isovózami, tó vóz'at, nó.* BBL – cp. *(uskazítí)* || 2. 'разбить, расширить (напр. голову)': *[...] kámin'om, ta tráfit komús' u yólou, ta káe – rozbíli mł yólou.* AЦ | *Vat' upáw íš čoyos' ta rozbíw sobí coló cí ščós' takóje.* BBL | *Pásook rozbíti. Pásook tí rozóbyu záras, káže. Púbjú mu pásook, rozóbyu mu pásook.* BBL || 3. 'разровнять ударами': *[...] kóžu s tel'ati posól'at ta rozóbjut, obó úsšla. Vat' iz vüci.* AЦ || 4. 'разбить (обувь)': *Rozbíti bokónči, bo dēs' mokr'í bóli, [и растянулись], rozbíli s'a, ta tak'í rozbíti. Nú jix w bán'u, tó tak'í rozbíti, šó tám užé ne mós.* BBL || 5. 'взломать (помещение)': *Roz-*

bili xóžu, káže, – é, ta xóžu w n'a, káe, snóči *rozbili*. Vat' káe, *rozbili* ta nič ne wz'áli, liš nó, *powáli* taj püšli *deš*, *perespáli*. *Rozbili* xóžu. *Rozbili* xóžu, *rozbili* saráj. BBLI → *rozbiwáti* ◊ ~ *s'imjú* 'разбить семью': *Rozbila* s'imjú, káže. *Wmisałas*' u *čužu* s'imjú, *rozbila* s'imjú. Vat' xóče, káe, s'imjú *rozbiti*. BBLI

~ *s'a med*. I. 'разбиться, расколоться': *Káže, na fúč, na fúk* I na *maramáx* ['вдребезги']. *Ábo totó wše odnó, ščo rozbiło s'a ták, ščo.. dúže, dúže.. no tipér' káže, jag bo t'aril' upáw, ták čitawo bó s'a rozbiw, kazála bis'* – na fúč, *vat' na fúk, vat' na maramáx*. [...] *Nó j maštna, jak s'a rozúbje ták na částr*. AЦ || 2. 'сильно расшибиться; разбиться (в аварии)': [...] *ta oš'ák-ím [ɣ]o pút pléči imíla, ta s pn'á dróliła, dú-maji, imú, abo obów ne upáw, bo tám s'a rozúbje, čort staróej*. AЦ | *Rozbiw s'a na mořórc'i, káe, rozbiw s'a, na mašín'i rozbiw s'a*. BBLI – ср. *probíti s'a* || 3. 'разбиться (об обуви) – см. (4).

ubíti, 3 sg. *ubje* I. (*въ-) I. 'вбить': [...] *dawnó bóli po polonínay yómko*. D'i-lili ták *zémli*, ta *zakópowali* takój *stówp*. [...] *Ubítaj yómk, a xod' dvá tám, ci trí yómkó*. OAI | *Klin ubíti, vad' zabíti, ubíti*. *No zabíti, ubíti, to wš'o rownó*. *Ják s'a uže úsłowit*. BBLI || 2. 'вбить (о содержимом сырого яйца)': *Solonínaw zvaríti, ta varíti ta zvaríti ta ubíti jajcé, ta mačáti*. OAI | *Nó rás žír pokládut, a dále na molokó ubijút jajcé, ta roscolót'at*. *Ta na tómu žírowi zažár'at, ta klíčut mácaŋkow*. MBC || II. (*ц-) I. 'утоптать, проложить (дорогу)': *Tréba bo ubíti doróyu ontudó napr'amú*. *Ščo obisime ni xodíli dówkóla, a napr'amú*. *Tréba bo ji s'udó ubíti, vat' probrósti, ubíti* [по снегу]. BBLI – ср. *probíti* || 2. 'ударить; ушибить': [...] *ábo totó slúcaj je takój aš' I yrozów njé, ta ščós' s'a ne spátilo, ščós' si korówa wúm'n'a ubíla, ci ščós'.. xwóra ščós'*. [портится молоко] AЦ | *Stróywj čolowik – šo tót xóba t'a odnó slówo: t'fúj káye, ták ubíw, káye, dúže stróywj [do] d'ití stróywj, do žiŋkw stróywj*. ABC | *Pak totó u nás é poranítw jag bów próstr'ílen, a ták ščo zdér [bo] pórubáw – totó liš pórubáw, vat'.. vat' ták, ubíw vat'.. vat' pórubáw vat' ščós', a poraníti – totó liš koli bo is tóo, is piškw str'ilít*. AЦ || 3. 'убить': *A d'i.. na d'iwku túl'ko bólo swatačú, ščo Yóspodi, ta d'iwku [nės'] liš ubíti taj yotówo*. OAI | *Bába idé doróyow ta revé*. *Nó ta ubijút vün=néji d'iwku ta yotówo, bo mnóyo na n'ú l'udí je*. *Svátajut I tót, tót káže já t'a.. tó za tóyo püdeš, já t'a ubjú, taj za tóyo – já t'a ubjú*. [...] *Ta káže, dúže na n'ú mnóyo swatačú je, káže, ta ne znáje za kóyo ití, bo káže.. káže juj jedén.. za tóyo püdeš, já t'a ubjú*. *Za tóyo püdeš, já t'a ubjú, no ta káže, ščo men'í čínít(ŋ)*. OAI | *Tá totó ták, ta ubíli tám*. *A dále prijšli.. deš' tojmú prijšló málo, [é kazála m]*, *ta prijšow zakón takój šo ne slóbidno wbiwáti*. *A totó wže ubít'í bóli*. OAI | *Tót prósit robótu, aš' n'i, [bo] ubje yo*. *Tów men'í robótow dawáj, aš' n'i, bo.. ubjú t'a*. *A tót užé ne znáw ščo robíti, ta dáw mu čórnú wóunu obó žmókáw, ščobów bóla bíla*. [о высиженном черте] BЦ | *A vün káže – twíj Štéfan umér, twóyo Štéfana, káže, ubíli*. *No ubíli yo po woš'pč'i, mené, káže, máli ubíti*. *Tód d'ido men'í s'ák káže – mené, káže, máli ubíti, a ubíli joyó, tó po oš'pč'i joyó ubíli*. AЦ | *Nó ta.. robíli, püšli w l'ís ta derevo joyó ubílo*. BИГ, AAG | *U nás ták ubílo u ylubókum derewa, dwác'it' odén rúk, liš trí mis'ac'a jak iz armji újšow*. *Xlópec', tá liš jedén u mátterí bów*. MМД | *U Koločávi bóli, oni tám.. Tám dwóx ubíli bóli síx, nó, ščo robíli tówm.. no ják..* BИГ, AAG | *A wni na mašínu pokláli čotor'ox l'udí ta úwezli túj na T'wéku de škóla*. *Ta tám ubíli*. [...] *Tá totó ták, ta ubíli tám*. OAI | *..S'lystvo kájut, ščo koli dáščo tkós' izrobítu, ta ščós', ci ukráv ci ščós' izrobítu, no taj, ci ubíw dákojo, tó takóje*. BГГ | *Ci tkós' ukráw, ci ubíw, tojó najšli*. *Najšli, oni stróyi bóli*. BИГ, AAG | *T'ayá – nó napríkat tá(g) ɣt w mène sóna ubíli*. AЦ | *Nó pak u mène wórox síš' ščo wúd n'a sóna ubíw, totó men'í pėrsnoj wórox*. AЦ | *Taj Bóyu d'ákovati, róslí* [сИНОВЬЯ] *é dók ne napáli z'l'i duš'í dále na* [...] *ta ne ubíli jednóyo*. AЦ | *Ne znáti, ci [prihodít].. náš' Štéfan, tám de joyó ubíli*. AЦ | *Čópij* [кличка собаки], *I w náz bow Čópij odén, ta ubíla yo mašína*. AЦ | *Nó pak.. jag bim já ubíla lást*

c'u, sēs'á ščo prmadležít do nás. Nó ta drúyi jakós' ták ҃҃. ҃҃ zastaváti za n'u jdút, ta ták ná.. budút ščo dokučáti, ščo ne mós' s'a před nými dále.. ne mós' bow s'a obwoynáti, ta jix nitkó ne bjé. АЦ | (Rápšic) Išqw krásti ólen'a ubítí. ЕПК | Ta ták kopačóm čím ubítí yo [хорька], vat' ustr'íliti, bo tó.. pojilo bow rúko. ВЦ | Ta móže na mené ták s'a [izopastíw], bo ubíw vúd n'a kotá bow. Takáj bow u n'a kút, [...] takáj ҃҃ zájac'. ОАИ | A yadíšce újšow is tóyo, spút [strón'í]. No ҃҃ yrúbow. A vún uxopíw [...]. Ta ubíw. A dú[že n] starój yójkaw na n'óyo – obó ne bíw, [...] a tót ne slúxaw! Rumón prok'átaj báw. Ta ubíw tóyo yadá, a drúywj dén' koróva zdóxla. ВЦ | Ta vúttw takáj wozoréc' malój sobi líšit, ta tudó s'a díviti, ta vartúje lisíc'u ubítí. АЦ | Ubíw yo.. pójizd yo ubíw, vat' mašina ubíla, awtóbús yo ubíw. Vad' dwí ni jdi, obó t'a ne ubíw. NI jdi, obó t'a mašina ni ubíla, vat' pójist obó t'a ni ubíw. ВВЦ | Jednóm ustr'ílom bis' xót'úw ubiti dwóx zájč'ü. ВВЦ | Na mis'č'i yo ubítí, káže. Vat' ubíw yo na mis'č'i. ВВЦ || 4. 'попасть в (о молнии); 'убить (о молнии)': Já ne znáju líš totó ne.. ne w nás stojít, totó jak dēs' yrúm ubjé, ta znájud za n'óyo, šo yrúm ubíw [дерево], tak onó ҃҃ stojít, tak.. upáde i dók ne poynije. Ne.. ne pól'zujut. АЦ || [Почему нельзя метать стог на праздник Pał'í?] – Bo yrúm ubjé. Jó, kážut kopíc'u yrúm ubjé. – [А можно ли возить домой сено?] – Taj domú ne vezúd, bo boját s'a šo ҃҃ dóma ubjé. – [Случится пожар?] – Nó! Pak jag yrúm ubjé, ta zyorít. – [Чем гасят пожар, возникший от молнии?] – A ja znáju, rag yrúm kolí ubjé na póli, ta ne yaš'át ničím, líš podíw'lat, bo totó n'ikoli, bo na póli napriklat ónde na Kócer'í ubíw yrúm, ta dók vút'si dóbizíš, a čím zayasíš, totó zyoríd dog dújdes'. Ničím ҃҃ ne yaš'át. – [А если загорится дом?] – A ónde ubílo bólo xózw na Tówcc'i ta dēs' kazáli šo yasíli molokóm. АЦ | Ta ták, jag yrúm ubjé, ta ničím ne móžut zayasít, ták ҃҃ zyorít, ščo yrúm ubíw. АЦ || [Считается ли человек, убитый молнией, грешником или праведником?] – Já ne znáju, ják s'a ščítáje, líš jé ták, šo ubjé yo ta jakóz' yó.. jakós' ták ubjé šo zakópl'ut, ta z dákotroyo zém'l'a powt'iyat, ta oviín išce dále žije, a dákotroyo zakópl'ut, taj nič ne pomóže, us' o rounó umrě. АЦ | A.. ščo yrúm ubjé, totó púp.. slúžit opróvút, taj na kládbišče kladút ták jak obóčno mértvoyo, vún ne vinovátoj. АЦ | [...] púd dérevom biste síd'ilt, ta w nás s'a xrēs'č'at, jag yremít ta blískat ta xrēs'č'at s'a, bo kážut šo toydó yrúm ne ubjé. АЦ | U dérevi je mayn'it, i unnú wosókó jé i unó prít'ayne. Prít'iyat. I tám móže yrúm ubítí. ВВЦ | Túj ónde rás ubílo bólo ligin'a, ladíw s'a ženítí s'a. Fájnoj ligin', iz ármiji prjíšow. Ta máw ití w ned'il'u svátati, ta w subótu yo yrúm ubíw. Užé i kós'č'úm sobi kupíw bow svád'ebnoj, us'ó sobi kupíw bow ubran'a svád'ebnoje, ta ubíw yo yrúm – no pak totó jakós' us'ó seló škodoválo ta žalóvalo. АЦ || 5. 'побить, нанести ущерб (о граде и буре)': Pak zvon'at ták lúde toydó, zvon'at obó us'í.. obó.. vúdvertájut vút selá, obó ne ubíw [град] siwbú. АЦ | A jak užé uvíd'a.. jak užé prijde w seló, ta wže ták prípre, šo líš na túm mis'č'i yrád bjé, bjé, bjé, bjé, vún užé dále ne jde, a w odnúm mis'č'i, tak pak kážut – nó, príper' yrát ta tám u.. na Tówcc'i sl. sl ontudó, w Nėgrüwč'i ta kážut ubílo, bo prpér'li zvonámi u jednómu mis'č'i. [град останавливают колокольным звоном] АЦ | Ta bizíwno totó ji zbudílo, ta ne rozumila s'a kudó ití, ta púšlá dēs' tudó w korč'úw'l'a.. u takóje yustóje, w xamníča zajsłá, ta tám zaspála.. tám za.. [zac'ipla], z'z'ablá, búr'a [jak ji] ubíla [líš], á ja znáju, líš umélla. Ta najšli ón' čeres piúw yóda. АЦ | Yrát ubíw. Jój, jág yrát, káe, ubíw, us'á r'ípa upála. Ws'ó, káe, ták ubíw yrát, káe, us'ó wpálo. Ležít, yrát ubíw, káže, jój, ják učóra ubíw yrát. ВВЦ | Búr'a ubíla. Jé-jé, ták, káut, učóra búr'a ubíla us'ó. Búr'a, prjíšow dóšč takój z vitrom, búr'a ubíla, káže, káže. Ták ubíla us'ó yet, [...] kapústu, káže, pobílo i.. I sát, vat' šós' takóje, tám móže po.. powredítí. Búr'a ubíla. – [Это как град?] – Jó, yrát takój prjíšow, búrišce taká. Búr'a ubíla, káže, učóra tág búr'a ubíla, káže, ščo. Jé-jé. ВВЦ | Yor'í dožží, káže, w Pól'an'iy búr'a ubíla, káže, bo dwí jaká pówvín' idé. Búr'a ubíla, búr'a ubíla sl zbíla, búr'a ubíla, taká, káže, u Pól'an'iy, bo dwí, káe, jaká kalamútna, kálamut'

jaká ploné, káže, zyóro. Izbíla, ubíla, izbíla.. nõ wže tám xot' jak. BВЦ | Búr'a bóla ubíla l'útiús' u l'it'i. Тоуó l'ita. Та mнóуо bólo tudó primulilo [нанесла река]. АЦ → bíti; ср. (D)zbíti || 6. в устойчивых выражениях (проклятия) с субъектом *xrest, yromová str'íla, gúta* и т. п. (ср. póbiti, rozbiti): *Xrézd bow yo wbíw*. ОАИ | *Xrézd bow yo zolotój wbíw*. *Xrézd bow t'a zolotój póbitw*, сг wbíw. *Tóže lájka taká*. BВЦ | *Neščás'c'a bow t'a póbito*, *abo plíta bow t'a wbíla*. BВЦ | *yromová bow t'a str'íla wbíla*. МИК | *"Gúta bow yo wbíla"*, *totó t'ípa yi láje*, *"gúta bow yo wbíla"*, *káže*. *No tó prósto taká lexka*. *Lexka taká lájka*, *"gúta bow yo wbíla"*. *"Gúta bow yo wbíla"*, *káže*, *"gúta bow t'a wbíla"*. BВЦ | *I lájut, kážut – jój, gúta bow t'a wbíla*, *jak ščós' ne poslúxat*. *D'itvák ščós' ne poslúxat*, *ta náskoro – jój, gúta bow t'a wbíla*. АЦ | *Bíla bil'avíno, wbíla bow t'a gúta*, / *tó kazála, ščo iz méne ne búde regrúta* [КОЛОМЫЙКА]. АЦ

◇ I. ~ w *yólqw* 'вбить в голову': *Ubíw sob'í w yólqw*, *káže*. *Nó sobi ubíw w yólqw ščo bdé umeráti*, *ta.. ta totó nijáq yo ne líšat*, *káže*. BВЦ ◇ II. ~ *pečát'* 'поставить печать': *Idnú na sil'nádu*, *bo tréba mi pečát' udáriti*. *Tréba mi pečát' ubíti*. BВЦ ◇ *šnur* ~ → *bíti šnur*: *Šnur bíti, ubíli šnur*. АЦ | *Šnur ubíti – kóli d'érevo naprimér p'ílís* [русизм], *vad' d'óšku pobokováti*. *Ta šnur tréba udáriti*. BВЦ ◇ *áz bis' n'a wbíw* 'хоть убой': *Áž bis' n'a wbíw*, *ta ni opowím ti*. *Nó, šóz' z'vidat..* [секрет какой-то], *ta "Ta áž bis' n'a wbíw*, *ta ni opowím"*. BВЦ ◇ *ubíla gúta* 'хватил удар': *Totó gúta, kájut, ščo tá ščo ořs'ák budé.. u nás.. a w nás tepeř' kájut*, *ščo na sérce umér*, *a toydó kazáti*, *jak s'ák umér*, *najšli mértvoyo u xwóž*, *kážud*, *gúta yo wbíla*. *A totó totó móže táq yi tepeř', ščo.. ta prístub bów ta ták ovún umér*, *a toydó kazáti gúta yo ubíla*. ВГГ | *Parálic' – pak ščo paral'izuje*. *Parálic'*. *Abó dawnó totó ne kazáti parálic'*, *kazáti šo wbíla yo gúta*. *A totó wže tepeř'kw totó wže ws'omú imn'á znájut*. АЦ | *Tepeř' kážut.. sparal'izoválo yo*, *pak á i dawnó takóje bólo*, *ta kážut – ubíla yo gúta*. *Vat'.. viter ubíw*. *Totó takóje yi dawnó kazáti – viter ji ubíw*. АЦ | *E Xristínu nášu skvoz' n'ák bow ubíw*, *kój mal'ovála.. Pak taj líkar' kazáw šo skvoz' n'ák*, *kój mal'ovála vozoró na novúj xwóži*, *ta skvoz' n'ák ji bow ubíw*, *ta dústála bóla vospálen' n'a mósku*. АЦ | *Ubíla yo gúta*, *dawnó kazáti..* [А что такое зума?] – *Gúta*. *No pak.. Pak za sesé šo yi tepeř' kážut skvoz' n'ák*, *a tó dawnó kazáti šo gúta*. АЦ

~ *s'a pass.*: (II.1) 'утрамбоваться, утоптаться': *Ubíla s'a doróya užé*, *káže*. *Taká bowla nevážna*, *tepeř' s'a uže máj ubíla*. BВЦ || (II.3) *Vat' królikw dóma ubíli*, *bo królikw s'a bjút*. *Kóli s'a r'íže*, *ta meži vúxa s'a ubje*, *a tođ'i wže znízu is.. krów s'a líš ispuskáje*. BВЦ ||| **med.**: 1. 'удариться, ушибиться' (II.2): *Nó, obó ne upáw*, *ta ne ubíw s'a*. АЦ | *Ubíti s'a – móžeš*, *káže*, *upásti ta ubíti s'a*. *Šo wdáriti s'a*. BВЦ | *Káže*, *ták-ím upála ta tác-ím s'a wbíla*, *šo níč-ím s'a ne rozumila*, *a dále-m s'a p'ročun'ála taj púšlá-m*. АЦ || 2. 'убиться, разбиться' (II.3): *Náša ml'ic'ija níč ne róbit*. *Oní ne jdút.. I ni jdút d'és'..* [...] *Zakličut*, *podíw'at*, *púdút*. *Jím do tóyo níč*, *jím yóši zádar' bráti*. *A naj s'a úbjut*, *naj cín'at ščo xot'at..* [архаическое напрефиксальное ударение? – ср. *póbiti* 'убить'] ВГГ | *Násmert' s'a wbíw vat' rozbíw* [на мотоцикле]; *Na motórc'i s'a káže*, *ubíw* 'разбился на мотоцикле' BВЦ || *Sám s'a wbíw* 'покончил с собой' BВЦ

ubíti, 3 sg. *úbye* (*vy-) 1. 'выбить, выколотить (очистить выбиванием)': *Pis'la mikó*, *pis'la jakóyos' káe tréba ubíti mix*, *ubíti*, *od'jáló ubíti*, *šos' takóje..* BВЦ || 2. 'выбить (наружу)': *Ubíti yvúst iz jakójiz' d'óškw*, *káže*, *tréba ubíti*. *Obrátno*. *Ne zabíti*, *a tréba ubíti*, *z obrátnojuj storonó*. *Klín "ubíti*. *Zabíti*, *"ubíti*, *wbíti vat'.. Vat' ubíti yo vúttw*. BВЦ || 3. 'выбить (яму; надпись, рисунок)': *Jámu ubíti*, *maštno ubíti* [на дороге]. BВЦ | *Ubíti tréba nómer tam jakójs', cifru svóju...* *Tréba ubíti tam kernóm*, *káže*. BВЦ || 4. 'перепить всех (перубивать)': [Во время войны] *ubíti*, *káže*, *ws'óx ubíli*. *Ws'óx ubíli*, *káže*, *uže tám nitkó s'a ni ostáw*. – [А дичь, например?] – *Ubíli ws'óx kabanú*, *túl'ko bólo* [...] *ta ws'ó ubíli*, *káže*. *Ustr'il'ali*, *t'ípa, ubíli*, *káže*. BВЦ | *Odnóyo ubíti*, *ws'óx ubíti*. *Kurí mós ubíti*, *naprimér*, *sus'itka*, *jakís' kúrti tam*

jūj nadojídajut. Ta káe, úbjū íx us'óx na Márjju bóžu, bo ták mī nadojīti, šo úbjū íx. BBIЦ || 5. 'выметать, выступить на теле (о сыпи и т. п.): Aj lúp išče móže bóiti jag díš' na kómus' úbje tak strupl'a yústo-yústo-yústo, tak káe – nó ták jak u líbi. AIЦ – ср. obbíti || о грыже: Kóla? Jó, ta ye úbje iz néyo dēs' na keł'us'í. takóje.. prūrváw s'a, ta pūt kóžow vítko šo prūrváw s'a, taká vorčína s'a wčíniti. Ta káže – beziúwno ukólawiwi. AIЦ || 6. 'выжать (на масло): Posón'áčnik tréba úbíti na olíj. BBIЦ ◊ ~ s'a w lúdi' 'выбиться в люди: Úbítw s'a w lúdi, xodítw takój, [ta jakós' w'ís,] ta užé s'a úbítw w lúdi. BBIЦ

vüdbíti, 3 sg. *vüdböje* **1.** 'отбить (что-л. от чего-л.): Plút *vüdbíti* [от столба]: *vezeme s'ino, tréba plút vüdbíti, bo ne w'ize, tréba bo vüdbíti plút, bo obó zajšlá mašína, si kón'í, si ščo tam užé. BBIЦ | Vat' vüdbíti komák, kruyl'ák tám, kolí kün' t'ayne, to tám pribivájut takóm klínom, káe, tréba zabíti yo. Klín zabíti, a dále káe – tréba vüdbíti komáká, bo jde za drúyam kün' užé. BBIЦ || 2.* 'отбить (при битье, напр. почки): *vüdbíti póckw* BBIЦ || **3.** 'отбить (в игре): *Vüdbíti, vorotár' vüdböje, káže. Vüdbítw vorotár'. BBIЦ*

~ s'a **med.** **1.** 'отбиться (от сообщества): *Vüc'a s'a vüdbíla vüt stáda. Vüc'a vüdbíla s'a, káže, si kozá tam, vüt stáda s'a vüdbíla, – A de s'a d'íla? – A tá vüdbíla s'a dēs', káže. BBIЦ || 2.* 'отбиться (в драке): *Tréba bo s'a vüdbíti – id'im s'a bítí, abo.. obó jak náhnud bítí, tréba bo s'a i nám vüdbíti. BBIЦ || 'отбиться (в карточной игре): Bito, vüdbítw s'a káže, pobítw [при игре "в дурака"]. BBIЦ || 3.* об эхе: *Totó kážut vüdbítw s'a zvúg dēs' vütkas, čúti bólo. Vüdbítw s'a zvúk, kazáli sámó búl'se star'í s'ák kazáli. AIЦ → vüdbiváti s'a*

zabíti, 3 sg. *zábje* **1.** 'забить (в дерево, в землю): *Kážud bápka, nó. Bápka. Ttó takóje, takóje údoubovanoje, derewl'ánoje, a tám takóje bápka w n'ú [zátkneno, da] kósu klepl'ut. [...] Za totú, ščo zábjút u derewl'ánoje, totó takóje. Taká, žil'izo takóje. MIK | No a užé dále jag bóli skobó, ta bo.. ta trósamí pozbivájut, u káž.. zábjút skobú ta trós prijnú, ta wže totó maj múcno bólo [бревна при лесосплаве]. AIЦ | Nó, ta pál'a totó líš pál'a takóje, ščo koróvu jazáli na póli i na pál'u. A totó ščo je zabíto takóje próstoje, abó totó kúl. OAI | Totó nis'ká pál'a, taká w zém'l'u zabíta. OAI | Klín wbíti, vad' zabíti, wubíti.. No zabíti, wbíti, to us'ó rownó. Ják s'a užé úslovit. BBIЦ – ср. wbíti || 2.* 'забить, заколотить, закрыть': *Tréba mī závutra zabíti, káe, dóškatí frontón. BBIЦ || 3.* 'забить, заполнить': *Sesé zabíto wže tám kamin'om, a ver tóyo pak púšló.. krájner poklásti, a dále opját inšos, tepér' kladé s'a švérpút [об устр-ройстве дамбы]. BIЦ || 4.* 'утрамбовать (землю, о дождях): *Taká zabíta zém'l'a dóžžati, ta káe – dóžž'i zabíli, ták t'áško kopáti [окучивать картошку]. Zabíli, káe, dóžž'i yéd zabíli zém'l'u, zabíta zém'l'a. BBIЦ – ср. ubíti 3 || 5.* 'посадить (картофель, фасоль и под)': *R'ipu, si jakúš'.. fasul'í, si ščo, zabíti nas'in'a. Zabíti tréa w zém'l'u káže fasul'í si ščós' takóje. Tó star'í budít kazáli. BBIЦ ◊ ~ sobí yólou (yólou) 'забить себе голову (чем): Yólou sobí zabítw – jó, kážut. Zabítw sobí yólou jakóuw' durní-c'ow, káže. Sós' sobí nabráw w yólou, zabítw, káe, yólou sobí durní-c'ow jakóuw'. BBIЦ*

~ s'a **pass.**: (1) *A si znájete šo to špárnák? Tó takój velikoj yvúst ščo je yrúbow takój dēs' ščós'.. U búka s'a zabívat t'aymíti si dēs' s'a w s'c'inú zábje ta dóška s'a na n'oyo kladé tak u kl'iti. AIЦ || (3) Dále do tóyo kladés'.. s'ák totó dèrevo, tó s'a zábje, tám, kamin'om. BIЦ || med.* 'забраться': *Móca s'a zabíla u bl'údo – kác vón, dē-s' s'a zabíla? BBIЦ | Zabítw s'a [куда-то], jag d'itvák. BBIЦ*

<**biváti**, prs. *biváju, bivát*> vb. dur. → *bíti*

dobiváti → *dobíti* 'добивать (кого): *Ne tréba yo dobiváti, móže budé šče žíti. BBIЦ*

~ s'a med. 'добиваться': *Dobívat s'a za tót stǫwp. Za tót stǫwb, obá jǫj pomín'áli, ne móže s'a níjág dobíti za tót stǫwp, obá jǫj pomín'áli.* BBLI | *Dobívat s'a w načálníko, káže, dobívat s'a. Dobívat s'a, ščo xǫt'iw bǫ státi... príd's'idáti'om, dobívat s'a, káe.* BBLI

(**iz**)**zbíváti** → (**iz**)**zbíti** **1.** 'сбивать, сколачивать': *A wže ják šes'i rús'ki bóli, prjšli, ta bóli trǫsw, ta daváli takí skǫbw žel'iz'n'i, taj trǫsw, ta ták šo zbíváli, tǫm uže maj dobre bólo zbíváti [плоты].* AЦ | *Derevo zbívájut, jak stáj'u kladút, čopom; jak kíurtoje, ta dvi ssi'l'ájut ta čopati zbívájut.* AЦ | *S'ák.. zbívájut ogorǫžu. Ta kážut "lac'kámi-m poyorodila".* MBC | *Kóli tésud derevo lúde majstrǫw, kóli na xátu strǫjat, ščǫs' takóje, tésut, tǫ ták izbívájut obá ní x.. ní k.. ní kǫvalǫ s'a.* ABM || **2.** 'сбивать (масло)': *Máslo zbíváti w butil'c'i. Iz moloká. Prósto, kolótis, kolótis – izbíti, káe, má-slo.* BBLI || **3.** 'валять (шерсть)': *Robíli sukná. Pr'áli wǫwnu, ta rob.. tkáli suknǫ, lís totó šce tréba bólo nésti u stǫpw. Ta jakǫs' izbíváli, ta wnǫ s'a čnǫlo takóje.. [pǫw-noje]..* AЦ || **4.** 'сбивать (цену)': *[...] ta toydǫ zbívaš c'inú, ta maj málo za n'ǫyo [ко-ня] dajés, bo najslá-s' gáné na n'ǫmu.* AЦ ◊ ~ (s'a) s **tǫlku** (заимст.) 'сбивать(ся) с толку': *Ta ne zbíváj n'a, káže, s tǫlku. É, já s'a wže i s tǫlku zbiw.* BBLI

nabíváti → **nabíti** **1.** 'насаживать (на рукоятку)': *Déržano – totó takóje šo nabíváti na vílw, vat' na lopáti..* AЦ | *w mǫtǫc'i je "úxo [...] onǫ.. tak tám malóje de.. totó toporišče, ták má kážeme, nabívájeme ta ták..kǫje tǫ wúxo, toporišče totó takóje, ta ttó úxo.* BИM | *Tót fájno nabívat, káže. Tót fájno nábje, káže, nesí do n'ǫyo, tót nábje fájno.* BBLI || **2.** 'набивать (внутри чего-л)': *Kǫwbaskǫ sú. Tepér' kážut kǫwbasá, a dawno kazáli kǫwbaskǫ. Kǫwbáska. – [Из чего?] – Iz mn'ása. – [А как?] – Pak ták, nabíváli u kǫškǫ, rukámi, rúčno robíli. Záraz vám ukážu. U mène je kǫwbáska, ja vám déržu.* OAI | *Tǫwk totó dawno bólo takóje, kóli kapústo mnǫyo prikládovali, ta ták nabíváti tréba bólo šo obw mnǫyo s'a w bǫčku wejśli [...]* AЦ | *tǫ.. sokǫra, znájete, sokǫra, ta lúde nabívájut totó ta s'ák rubájut tǫm, sokǫrw..* Toporišče s'a klíče. BИM || **3.** ~ **šum** 'взбивать пену': *No ták má skotárli dawno, korǫwn páslí, ta šum sme nabíváli spic'ial'no, butilkǫw tr'asés, obá šum, šum nabíw.* BBLI ◊ ~ **yúsku** 'откармливать гуся, насильно запихивая в горло зерна кукурузы, перед тем как его резать': [Раньше] *yús nabíváli. Tréba yúsku nabíti, bo bdemé ji r'ízati.* BBLI

~ s'a pass.: (1) *Totó s'a ták nabívat na stǫl', i grǫf'i capína, takóje derevo, nǫ pak jág bǫ vam pojasníti – toporišče, si ják vám pojasníti, tǫ s'a klíkalo stǫl'.* AЦ; (2) *Nabíti pǫroxom patrǫno. Tam wručnú nabívájut s'a, bo tám pǫrox soǫple s'a, a dále pǫží tak'i sukn'an'í.* BBLI || med. 'набиваться (куда или на что, о человеке)': *Nabívat s'a w yǫs'c'i* 'набивается в гости' BBLI | *Nabíváti s'a. Tót s'a káže nabívat, na jakús' robǫtu. – [Как?] – Na robǫtu, t'ipa já [там-то] máju robíti, a tkǫs' s'a drúywj nabívat. Koróče pǫdbívat s'a pǫd mène, káže, tám s'a tót nabívat na robǫtu. [...] Pǫd mène, jó, káe, – nǫ, tót s'a pǫdbívat na tú robǫtu, ščo tǫ máw robíti. Nabívat s'a, káže.* BBLI

nanabíváti → **nabíváti** 'понабить (внутри чего-л)': *[...] pǫrǫs'á zar'ízut. Nǫ ta rubíli takí [yurcǫ] narabl'áli. Takǫj nanabíváli. kǫškǫ. Nǫ ta s kǫrw'l'ǫnkǫ, kájut, is kǫrw'l'ǫnkǫ totó kǫškǫ nabíli.* MBC

obbíváti → **obbíti** 'обивать': *Ta totó takóje ščo dawno kóli robíli víw, ta bólo kóleso derewl'ánoje, ta ottakóje šo obbíváli kóleso takǫm žel'izom, kováli yo, ta totó kazáli ráf.* AЦ | *Káže, xǫžu mi tréba obbíváti plás'c'ikom ci vaǫǫjkw.* BBLI || 'обшивать (дом)': *Například doščǫk nar'ízut, šes' Xristínin obbíváw, malǫj šes', iz víc'c'óm obbíváli xǫžu.* AЦ

perebíváti → **perebíti** 'перебивать (в разговоре)': *A, a tót perebívat, káže, ta káže – ta šǫ n'a perebívás? [...]* *Ta ne perebíváj, káže. Ne perebíváj, káže, náj ja svǫje doǫpǫv'ru, a tǫ wže šǫ n'a perebívás.* BBLI

pobiváti → **robíti** ‘покрывать, побивать крышу (бранкой)’: *Nò tak nakoloto, xóžu pobivájut kolí šiferu ne bólo dawnó. Taj pobivájut, stájn’u, oború rôbl’at na símo. To dranic’i, z dranic’.* АЦ | *Začínájut xóžu pobiváti.* ОАИ | *Onó.. odného típa, nò lišén’ lac’kó toto je ogoróža dówkola xóži, a dranic’i toto pobivájut krášu w nás.* МВС | *Šaríti dranic’i, jak xóžu pobivájut l’úde, ta zašaríti.. ayá, jó-jó, sesé-sesé. Zašaríti dranic’i. Kolí x(óža).. pobívat s’a. [...]* Sokórow. *Taków.. malén’ka sokóra šo pobiváti niw, ta tótm.. sokor’átkom takótm, malóje sokor’átko takóje, tótm sokor’átkom zašaríti.* АЦ | *Teper’kó jak pobivájut xóžu pút šifer, ta.. ta ták kladút dówy’i taki dranic’i, a dále liš jedná.. wóšnoj šórtik idé, ta liš malén’ko perekróvat, a tám újedno je, a dawnó pobiváli ta údvoje ta ták šo íšli dranic’i.* АЦ | *Yrëbin’ je na xóži, toto znájete de ták: jak pobivájut dranic’amí, [...]* ta z jednógo boku s’ák jak prixódid dranic’a, a z drúgogo idé malén’ko čut’-čut’ maj wósko, ták pját’ centü, káže s’a. АЦ | *Na daxóvi – bólo, bólo, je, de.. riú, kájut, krutíti. Jak dranic’amí pobiváli xóžu, ta ták na tútm..* АЦ → **robíti**

~ s’a **pass**: *Xóžu lat’at jak s’a róbit ta.. izdómn’ut küzló, ta pag dále yé látwo pribivájut, obó s’a pobivála.* АЦ | *Je, xóža pobívat s’a. Póbj.* ОАИ

Примечание: судя по значению, возможно возведение синевирского глагола к ПС *po=ovivati.

poperebiváti → **perebiváti** ‘поразбивать, раздробить’: *Na nívi yrud’á jak s’a zóre [...]* ta takóje yrud’á ščo.. tág bow s’a narobíti, dok r’ípu posadíš.. ráz dok toto poperekórovati, **poperebiváti**, ta on’ toydó pag dále jamčíti ta sadíti. АЦ

popribiváti → **príbiváti** ‘поприбивать (гвоздями)’: *N’è [ni] kólesa aj takíji.. ták naroblén’i takíji s’ák kopač, í s’ák popribívano, ták obó qws’ág deržálo í pag dále túj dówkola tóyo s’ák s’a toto krúti í s’ák s’a smúje, s’ák stojíte, ta s’ák tótm wse máxajete, í ták nítku deržíte, í ták toto idé.* ВИГ | *Ták vorínw pribíti, a do vorín toto popribívano, toto roštíj.* АЦ

porozbiváti → **rozbiváti** I. ‘раздробить, размельчить’: *Pó moxyóut ynoju namécút, porozbivájut tá.. ynojíti, obó travá velíka.* АЦ | *[...] kazála bow ščo ponesí ynoju tudó ta porozbiváj, bo tréba poynojíti, obó travá maj fajna.* АЦ || 2. ‘разбить, расшибить’: *Ta í já z nim íslá u noči, ta upáw.. viud n’a [w] tót pótük, ta pobíw s’a, ta takój bow dále ráno pobítoj, porozbiváw bow yólow, yet [...]* АЦ

powbiváti → **ubiváti** I. (*u-) ‘поубивать’: *No mnóyo j wokladačú powbiváli.* ВИГ, ААГ | *Kúl’ko wš’ó, kúl’ko l’udí powbiváli, zádar’!* ОАИ || II. (*vy-) I. ‘повыбивать (ямы на дороге)’: *Nò, a koj dës’ jak tkós’ í powbívati jámaw, traktórow vat’ ščo, ta kážut: powbiváli na doróž’i jámaw, dës’ ták.* ЕПК || 2. ‘повыбивать, повытряхивать’: *A.. toto zázubl’a tóže powbivájut, powutr’ásujut pa.. vút paz’d’ír’a.* АЦ || 3. ‘повыметать, выступить на теле’: *Kolí yor’áčka, ta pús’l’a yor’áčkaw takóje powbívati.. taki golómboši, taká, a dátko káye flekw. Pak takóje čerlenoje, ne tó čerlenoje, ne tó sínoje.* АЦ – ср. **obbíti** 4

pozabivati → **zabiváti**: (*Fogás*) – *Pak ták pribíta wтакá dóska na s’c’in’i, a na n’új popribívano ták šo víšati dáščo. СГ napríklat í yvúz’d’a pozabívano, a dáge toto, takóje zrobleno fájnoje.* АЦ

pozbiváti → **zbiváti** I. ‘посбивать, поскрепелять’: *Totó bóww svèrdel takój, ta toto povér’íat, ta ták, a dále.. [...]* užé pri rús kwx tepér’ toto bólo máj ták, máj prósto, bo bóli skobó žel’iz’n’i, ta **pozbivájut** skobámí, ta.. ta trós. [бревна при лесосплаве] АЦ | *Nò a užé dále jag bóli skobó, ta bow.. ta trósamí **pozbivájut**, u káž.. zábjut skobú ta trós prijímút, ta wže toto maj múcno bólo.* [бревна при лесосплаве] АЦ | **Pozbiváti** – *plotó mi tréba zbíti. Izbíti, **pozbiváli**.* [fut.] *búdu zbiváti vat’ **pozbiváju**.* ВВЦ || 2. ‘сва-

лять, спутать': *É ták s'a volòs'a pozbíválo jak.. jag bw yo yostéc' pozbíváw. Ták s'a zbilo volòs'a yí bw yo yostéc' pozbíváw.* – [Что такое гостец?] – *No, pak á ja znáju, pak s'ák star'í kazáli.* АЦ | *Šcé kòrčì na noyáx, tág yí bw žílo pozbíválo.* АЦ руч. зап.

~ *s'a med.* 'спутаться, свалиться': [...] *ne česála? Pak pozbíválo s'a. Pozbíválo s'a.* *É ták s'a volòs'a pozbíválo jak.. jag bw yo yostéc' pozbíváw.* АЦ

príbiváti → **príbítì** 1. 'прибивать (гвоздями)': *To kážda draníc'a, káždu čolowik jak príbje ta káždu sobi zašarit, tákoj tám sám, kolí ju príbivat.* АЦ | *Nó, lác'ka, pèrse-s' iz'vidala za lác'ku, lác'ku príbivájut na látú.* МБС | *Xóžu lat'át jak s'a róbít ta.. izdómnu't kúzlóv, ta pag dále yé látov príbivájut, obóv s'a pobívála.* АЦ | *Kowjór jé. Nò takóje šo na s'c'ino príbiváti, nò totó na s'c'ín'i.* АЦ | *Dawnó ne príbiváli níгда šúya. Bidá vid'ila kowjór tot.* АЦ | *Ta totó čolíneč' rób'lat tel'átì. (Vat' iz) jížáká kóžu dèš' izdodoxóyo príbivájut ta toták pri.. primudríjút, ta kájut – izrobíli mu čolíneč', ta wže ne ssé, bo ne dáje koróva.* АЦ | *Jak kòr'á kujút ta pútkóvu príbivájut, ta na n'úm takíji rób'lat šrowfó.* АЦ | [...] *(lr)gin'óvi kladút u nás kurayóv, malén'ku rób'lat na totó. Dákojmu kladút u trúnú, a dákojmu príbivájut na xrést.* АЦ | *Totág zayr'ibájut u zém'l'u, jag znájut, šo ovún bosorkún, ci wná bosorkán'a, ta jak umré, ta kolí wže príbivájut u trún'i, ta číp is trepétov útešut ta zad'ijut u zúbó.* АЦ | [...] *kolí tkátì, ta bérdo s'a róbít is trostí, totó ščo príbivat.. nò ne znáju ják tí pojasníti, – bérdo takóje jé, ta totó trús'c', odná trús'c', a wš'ó trostí.* АЦ || 2. в качестве: *Perebírás noyami, obó tí s'a usé.. ták robílo. Ta.. ta tčés užé. Tóv príbivás, nítkow usé príbivás, ta ták s'a tčé, ta polúčít s'a polotnó.* АЦ

~ *s'a pass.*: (1) *Totó šo ták s'a kladé ták, a na n'oyo s'a doškó príbivájut, a ma káyeme ttó kútvic'í. [...] Kútvic'í s'a príbivájut.* ВПТ | *Totó, totó ščo s'a na [n'i] príbivat totó kútvic'í, a doškó – doškó kážeme.* ВПТ | *A stówp isčé móže báti ontotó, jag yorodítì.. tág jak pèrse sme kazáli roštj, ontotó, plút, ta totó ščo zabíváti, to šč' s'a do n'oyo roštj príbivat, totó stówp.* АЦ | *Pút krósna ontám s'a príbivála.. lác'ka.* АЦ | *A totó yvózdami s'a príbiválo do s'c'ínóv, z jedného bóku taj iz drúgoyo.* АЦ

probiváti → **próbítì** 'прокалывать, протыкать': *Róbít šúster bokónčì, i sapoyó, ci što, vún tám šje, próbivat.* ОБВ | *Sámo búl'se w nás próbivájut úxa kolí sadó c'vitút. No abo.. tkó dèš' toydóv zabúde, ne wstýne.. ščós'.. ta próbivájut i potómu dále. [...] A samóje n'èt, bo samóje ne znáje, aj tkós'.. no, takóv.. komú šče i prívúdnó fájno robíti, taj skóro, taj ne bojís' s'a – móže tó bis' men'í próbivála, a já bim i za'asčála, a tobi bo totó wže nepríjémno, a móže oná bw próbila, úderžala bo totó. [...] A tèpèr'.. a tèpèr' máj búl's idút u bólnic'u, ta médikow próbivájut, u níx jé taká i nítká ščo.. medična totá.* АЦ

~ *s'a med.* 1. 'порываться (о нарыве)': *Nó, ta tó oní takóje berút povismo ta tám.. tám šče i šépcud babóv, ta [za]prípál'ujut totó, i tót naróv dále zì.. próbivat s'a ta tám.. nó, naróv, yníj takóv prósto.* МБС || 2. 'пробиваться (насквозь), проступать': *Próbiváje s'a sónce.* X руч. зап. | *S'vítlo s'a próbivat iz ontóji, káe, xóži. Diví, tám, káe, d'írka – bo tám s'vítlo yorít, a tút ne yorít, temnotá. Káže, diví, de s'a ónde próbivat?... BBL | Vat' vodá s'a próbivat, d'iti stáw.. nó, yat'át, káže.. yat'ad-yat'át, káe – diví skóro, bo ónde s'a próbivat [вода]. BBL | Vat' kolí bil'at [побелкой другого цвета] – káže, rás-im pob'ilila, ta próbivat s'a tót.. šo bów [цвет]. A šče raz búdu, bo próbivat s'a káže. Ta n'i takóje, n'i s'akóje, ta šče raz, káe, bo tót s'a próbivat izdól'ú. BBL* ♦ *yústa s'a užé próbivájut [у молодого парня] 'пробиваются усы'. BBL*

püdbiváti s'a (püd + acc.) med. → **püdbítì**: [...] *já [там-то] máju robíti, a tkós' s'a drúgoy nabivat. Koróče püdbivat s'a püd mène. [...] Püd mène, jó, káe, – nó, tót s'a püdbivat na tú robótu, ščo tó máw robíti.* BBL

rozbrvátri → **rozbítri** **1.** ‘разбивать, раздроблять’ (см. ~ s’a) || **2.** ‘разбивать, расшибать (напр. голову): *Velíka.. velíka búr’a jde, nó, a totó yrát u túm.. to takóje, takój yrát pádaw s’oyó yódu, otakój. Ščo dé upáw, yólów rozbríváw.* ОАИ || **3.** ‘разбивать (обувь): *Nó bokónčĩ u osnognónmu s’a rozbrívájut, a tápkw s’a rvút.* ВВЦ || **4.** ‘взламывать (о грабителе): *Rozbíjnik jé. Tó takój jakós?.. (neposl)uxn’áw’c’i, l’úbl’at pttĩ, jé dės’ jakis’ ĩ magazínw tudó rozbrívájut, ta kácut – no jakĩ rozbíjnikĩ, vat?.. ták..* АЦ ~ s’a **pass.**: (1) *I ták ows’ák rukámi kolót’at s’ák u yorškiú, onĩ s’a rozbrívájut, slíwv, róbit s’a ták povídlo.* АВМ

ubivátri → **ubítĩ** **I.** (*въ-) ‘убивать’: АЦ *C’ivkó robíli.. ta na totó s’a navívat.. nitkó ta tkáti, čovnik, ĩ čovnik s’a kladé – ВЦ *Tám totá seredna, serce mó klíčeme [...]* – АЦ *Velíkoje, ta totó ubívájut.* || **II.** (*у-) **1.** ‘убивать’: *Pag zakarpác’kw xót’ili, lĩš ni xót’ili.. tód zakón u.. ukrájins’kwj, s’ičovikó bóli, totó táx ubíváli, nó.* ВИГ, ААГ [[(čariunícá) то же, что босорканы?] – *Malen’ko tnákše: c’a čaró róbĩt, obó l’ubíli s’a, a tá uže bosorkán’a, u nás kácut, rotínaje l’udĩ, totá ubíváje l’udĩ. Tak tó dvĩ r’ízn’i totó.* МАС | – *Nó pak mad’are, bo sé.. uže protivnikw.. S’ičovikú ubíváli.. S’ičovikó, ukrájinc’i, onĩ ne xót’ili obó.. To wnĩ jix ubíváli, nó vovkladačĩ nášĩ púšlĩ yét, vóvremn’a, ĩzmáli s’a.. bo skazáli jim, ščo s’ák. No mnóyo ĩ vovkladačĩ povbíváli.* ВИГ, ААГ | *No ábo onĩ jix túj ni ubíváli, onĩ jix lĩš.. zavráli.* ВИГ, ААГ | *Bo.. púti bálo u partizánw, ubíváti mad’ar, ne dopuskáti túj ni nidočoyu, a náj bw bóli..* ВИГ, ААГ | *Bo wná bóla pri mad’ar’ix, a wna.. oťec’ u něji bów mad’aróm. Daváw l’udĩ ubíváti! L’udĩ daváw ubíváti.* ОАИ | *A dále prijšli.. dės’ tomú prijšlo málo, [é kazála m], ta prijšw zakón takój šo ne slóbúдно ubíváti. A totó wže ubít’i bóli.* ОАИ → **ubítĩ** || **2.** ≈ ‘оббивать’: *Róbl’at xátu [заимст.], no ta tréba mastítĩ ji, ta rás tú čellenič’u mišájut, ta ubívájut, glád’at, a potómu bíl’at.* [‘Делают дом, нужно его обмазывать, и замешивают красную глину, оббивают ею, разглаживают, а потом белят.’] МАС || **III.** ‘вымолачивать’ (*vy-): *A dále jix [коноплю] roskládut obó wúxli, ta towčút s’imn’a z nix ubívájut, ĩz zelenox, ĩz bilox njé. A z zelenox s’imn’a ubívájut, ta tóže ták, jak úxnut málo, ta nesút jix ta mócat ĩ zelén’i.* АЦ*

~ s’a **recipr.** ‘убивать друг друга’: *Bandérqwc’i bóli. O! – [А что они делали?] – Nó, pák po yorax tudó. U yorax bóli, nó, zaberáli tudó ščós?.. Taj ubíváli s’a tudó. Partizánw tudó za nĩmi lovili jix.* ВИГ, ААГ | *Pak a “ubíváli s’a” – drúy drúya wže, no móže, ščo “ubíváli s’a” káže. Svóji méži sobów s’a moyli ubíváti, vat’ ščós?.. ščo na smért’ tám ubíváli s’a. Vat’ ubíváli s’a, prijšli partizánw ta ubíváli jednú ódnwx, nó, ubíváli s’a vat’ ubíváli drúy drúya.* ВВЦ

vüdbvátri → **vüdbítĩ** **1.** ‘отталкивать, прогонять’: *Dáže poroš’ata vüdbívat odnó ódnoyo, káže. Kolĩ dvóje wm’is’c’i – káže, vüdbívad yo vüd jidó, ne dáje mu jĩstĩ. Samóje skóro jĩs’c’, a tó – vüdbívad yo, káe. ... Káe – é, totó maj malóje, bo tó tóyo vüdbívat, káže.* ВВЦ || **2.** ‘отворачивать (воду): [Дамба] *Obó vüdbíválo vódu, ruslo obó m’in’álo. Bo s’udá vodá jšlá püd béréx, a wnĩ pokláli dámbu, ta obó vüdbíválo vódu u drúywj búk, káže.* ВВЦ || **3.** ‘иметь оттенок, отдавать чем’: *Totó takój yríp jé, ta ták s’a klíče, nóžok, quín málo čut-čút’ priyürkwj, žówtwj tág zvér’xw takój yč.. vüdbívad yĩ kirpíčnwm, a [njé] na n’úm.. ón’ón’ [....] ĩ prízelenoyo málen’ko ták na lupín’i.* АЦ | *Čĩmš’ vüdbívat, ne móžu jĩstĩ [еда чем-то отдаст].* ВВЦ ◊ **šnur** ~ ‘проводить черту на бревне туго натянутой окрашенной бечевкой’: *Šnur, totó takóje bíti dèrevo, vüdbívatĩ kudó tesáti tréba.* АЦ → **bítĩ, ubítĩ**

~ s’a **pass.**: (2) *C’imróvaňka takóje šo.. dé vodá obó s’a vüdbívála.* АЦ || **med.** **1.** ‘отбиваться (от сообщества): *Vüč’a s’a vüdbíla vüť stáda. Vat’ vüdbívat’ s’a, káže. Totá s’a postojánno vüdbívat. Ostaje s’a wse postojánno, vüdbívat s’a, káže.* ВВЦ || **2.** ‘отражаться, давать отсвет, отдаваться (о свете, звуке): *zyár’a vüdbívat s’a ĩd nebouĩ*

‘зарево’ руч. зап. | *zvúk vüdbívat s’a* ‘эхо’ руч. зап. | *Vüdbívat s’a éxo, yólos s’a vüdbívat, zašibat vat’ vüdbívat s’a, káže.* [...] *Ta káe, yólos s’a vüdbívat, vat’ zašibat. Zašibat s’a yólos vat’ vüdbívat s’a.* BBLЦ | *Sónce s’a vüdbívat vüd zér’kala* BBLЦ | *Lúč s’vitla s’a vüdbívat. Móže, móže bóti. Mís’ac s’a vüdbívat u vod’i, káže.* BBLЦ | *Čúti bólo, šo vüdbíváv s’a zvúk, kážut.* АЦ – ср. *bíti* 7

zabíváti ‘забивать, вбивать’: *Yvüst vat’ ščo zabíváti.* X | *Ščo ttó fogás? totó takóje s’ák pribí.. takóje, takóje derewl’ánoje robíli dawnó i túj zabíváti takii čopov, a tám na totó víšati.. víšati takóje.* ВГГ | *A stówp išče móže bóti ontotó, jag yorodíti..* [...] *plút, ta totó ščo zabíváti, to ščo s’a do n’oyo roštij pribívát, totó stówp.* АЦ

~ **s’a pass.:** *A ci znážete šo to šparnák? Tó takój velikój yvüst ščo je yrubovj takój děs’ ščos’.. U búka s’a zabívát t’aynúti ci děs’ s’a w s’c’ínú zábje ta dóska s’a na n’oyo kladé tak u kl’ití, ta děs’ políc’a s’a zróbít, ta káže šparnák.* АЦ | *Bápka derewl’ána, u néji kladút žel’iscé, zabíváje s’a w zěml’u.* X руч. зап.

СПИСОК ИНФОРМАНТОВ

ААГ – А. А. Горват (1925)
 АВМ – А. В. Мишчанин (1937)
 АЦ – А. С. Цимбота (1940)
 АЯМ – А. Я. Микулин (1923)
 ВВЦ – В. В. Цимбота (1964)
 ВГГ – В. Г. Гречин (1928)
 ВИГ – В. И. Горват (1923)
 ВИМ – В. И. Мишчанин (1928)
 ВЦ – В. С. Цимбота (1934)
 ЕПК – Е. П. Кулиш (1925)

АВС – Л. В. Сятыня (1914)
 МАС – М. А. Сятыня (1923)
 МВБ – М. В. Бучина (1931)
 МВС – М. В. Субота (1948)
 МИК – М. И. Кут (1934)
 ММД – М. М. Дебель (1925)
 ОАИ – О. А. Иванина (1924)
 ОВЦ – О. В. Цупер (1921)
 X – нет сведений об информанте

ЛИТЕРАТУРА

- Николаев 1995: Николаев С. Л. Вокализм карпатоукраинских говоров. 1. Покутско-буковинско-гуцульский ареал // Славяноведение, 1995, № 3.
- Николаев 2006: Николаев С. Л. Заметки о вокализме закарпатского говора с Синевир // Исследования по славянской диалектологии 12. Ареальные аспекты изучения славянской лексики. М., 2006. С. 380–383.
- Толстая 2002: Толстая М. Н. Опыт составления толкового словаря говора // Исследования по славянской диалектологии 8. Восточнославянская диалектология, лингвогеография и славянский контекст. М., 2002. С. 231–244.